

Täysistunto

Keskiviikko 25.5.2022 klo 14.00—16.04

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.04.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—16.04).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle ilmastolaiksi

Hallituksen esitys HE 27/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 58, 93/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 18.5.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Mauri Peltokangas Petri Hurun kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. Lisäksi keskustelussa on Atte Kaleva Markku Eestilän kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaiset 2 lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Hylkäämisehdotuksesta on äänestettävä.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 121, ei 42; poissa 36 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 27/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteiden hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Atte Kalevan lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 74; poissa 33 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Atte Kalevan lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 74; poissa 32 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset.

Asian käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän siirtymään muita keskusteluja käymään salin ulkopuolelle. Jatketaan asioitten käsittelyä.

3. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2021

Kertomus K 11/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.04 **Erkki Tuomioja sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Kertomusvuotta 2021 on myös leimannut globaali pandemia jo toista vuotta peräkkäin. Se ei ole kyllä sinänsä työtahtia ja yhteydenpitoa vähentänyt. Päinvastoin kokousten määrä, joita on etänä pidetty, on kasvanut ja lisääntynyt, mutta niiden laatu on kyllä kärsinyt erittäin suuresti. Ja sen vuoksi olimme erittäin iloisia, että meillä oli mahdollisuus marraskuussa jälleen päästä fyysisesti kokoontumaan täysistuntoon Kööpenhaminassa.

Tämän Kööpenhaminan istunnon vieraana oli, voi sanoa, enteellisesti Naton pääsihteeri Jens Stoltenberg. Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö onkin koko ajan korostunut Pohjoismaiden välillä — tämä jo paljon ennen Venäjän hyökkäystä Ukraina. Nyt, kun tilanne on se, että kaikki viisi Pohjoismaata ovat jo Naton jäseniä tai tulossa Nato-jäseniksi, se tulee luonnollisesti edelleen nostamaan tätä teemaa keskeisesti esiin myös pohjoismaisessa yhteistyössä, mutta ei sittenkään niin paljon kuin voisi kuvitella, koska meidän työssämme on ollut jo pitkään ulko- ja turvallisuuspolitiikka hyvin keskeisesti esillä.

Pohjoismaille on kuitenkin ominaista, että me pyrimme lisäämään vakautta ja turvallisuutta maailmassa rauhanomaisin keinoin. Meidän valtuuskuntamme järjestikin tammi-kuussa etänä pidetyn rauhanvälitysseminaarin, jonka keskeisenä teemana oli naisten asema rauhanvälityksessä. Siihen osallistui 83 pohjoismaista parlamentaarikkoa. Pääpuhujia-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

namme meillä oli Astrid Thors. Selkeä viesti oli, että pohjoismaiselle rauhan mallille on tilausta, ja kansainvälinen tilanne edelleenkin alleviivaa tätä tarvetta.

Kesäkuun teemaistunnossa käytiin ajankohtaiskeskustelu hybridiuhista, kyberturvallisuudesta ja pandemian hoidosta. Kyberhyökkäykset ovat nykyajassa todellisia ja vakavia uhkia niin Pohjoismaissa kuin laajemmin maailmalla. Neuvoston tulee toimia sen eteen, että Pohjolle luodaan yhteinen kyberturvallisuusstrategia ja siihen liittyvä toimenpidesuunnitelma, joiden valmistelutyössä tulee pitää tiiviisti mukana myös alan sidosryhmät.

Toinen keskeisistä teemoistamme kertomusvuonna oli keskustelu Pohjoismaiden rokotetuotannon järjestämisestä. Ylipäätään koronapandemian kaikki vaikutukset erityisesti lapsiin ja nuoriin ovat olleet huolenaiheenamme, kun ihmisten hyvinvointi on kärsinyt pitkien ja laajojen sulkujen ja eristystoimenpiteiden seurauksena. Varmasti on pohjoismaisessa yhteistyössä jatkossa paljon sellaisia asioita, joista meidän tulee ottaa opiksi ja pystyä parempaan, koska tämä ei varmastikaan ole viimeinen tilanne, jolloin me maailmassa joudumme varautumaan tällaisiin yllättäviin uhkiiin.

Valko-Venäjän ihmisoikeus- ja sananvapaustilanteen huonontuminen on jo vuosia herättänyt huolta neuvostossa. Valtuuskuntamme teki kertomusvuoden keväällä jäsenaloitteen valkovenäläisille opiskelijoille suunnatusta opiskelijavaihto-ohjelmasta. Opinto-ohjelma olisi konkreettinen tuki nuorille valkovenäläisille ja siviiliyhteiskunnalle sekä vahva viesti siitä, että valkovenäläisiä ihmisiä ei ole unohdettu. Tämän ehdotuksen sisältöä muokataan nyt parhaiten vastaamaan muuttuneita olosuhteita.

Ilmastonmuutos ja biodiversiteetin heikentyminen ovat jatkuvasti eteneviä ilmiöitä. Nämä tulevat olemaan ja ovat olleet Pohjoismaiden neuvoston työssä ja keskustelussa aivan keskeisesti esillä.

Käytännön työssä olemme tehneet koko ajan työtä rajaesteiden vähentämiseksi. Samanaikaisesti, kun vanhoja rajaesteitä saadaan puretuksi, niitä kuitenkin aina ilmaantuu uusia, eikä niitä pystytä aina ennalta ehkäisemään, kun EU-direktiivejä sovelletaan kaikissa Pohjoismaissa ilman riittävää koordinaatiota ja vähän eri tavoin — yhtenä esimerkkinä mainitakseni.

Viime kertomusvuotta leimasi myös kysymys pohjoismaisen yhteistyöbudjetin käsittelystä. Siinä oli pitkään Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välillä erimielisyyksiä, kun Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarikot eivät pitäneet perusteltuna nimenomaan kulttuuriin ja koulutukseen kohdistuneita leikkauksia, joihinkin ministerineuvoston budjettiehdot... Sitkeiden neuvottelujen jälkeen päädyttiin kuitenkin lopulta kompromissiin, jonka molemmat osapuolet saattoivat hyväksyä, ja tämä todettiin sitten marraskuun istunnossa. Mutta valitettavasti on todettava, että tämä budjettikiista jatkuu myöskin tänä vuonna. On kyllä näköpiirissä, näin haluan uskoa, että nytkin päädyimme kompromissiin, mutta viime vuoden ja tämän vuoden kokemukset kertovat siitä, että meidän on löydettävä jatkossa paremmat ja pitkäjänteisemmät yhteistyömuodot, jotta tällaisilta ongelmilta jatkossa välttyttäisiin.

Keskeinen asia viime vuonna oli Suomen tämän vuoden puheenjohtajuuskauden valmistelutyö. Mehän olemme nyt Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaa ja olemme täälläkin käsitelleet Pohjoismaiden neuvoston ohjelmaa. Meidän näkemyksemme mukaan yhteistyö on hyvin käytännönläheistä. Ehdotuksesta täytyy olla aina lyhyt matka toimintaan ja toimeenpanoon. Yhteistyö tukee ja täydentää kansallisen, EU:n ja maailmanlaajuisen politiikan kehittämistä. Sen on oltava pitkäjänteistä ja tulevaisuuslähtöistä, ja on sa-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

malla huomioitava sitä, mitä Pohjoismaisen yhteistyön puitteissa on toteutettu aikaisemmin.

Nyt meidän puheenjohtajuusohjelmassa korostuu nimenomaan pohjoismainen hyvinvointimalli. Sen kiinnostavuus maailmalla ei ole mihinkään vähentynyt, päinvastoin lisääntynyt. Pohjoismaiden suhteellinen menestys erilaisissa kansainvälisissä vertailuissa ylläpitää tällaista kiinnostusta. Meidän täytyy olla valmiita myöskin vastaamaan siihen, jos tällaista kysyntää on ja jos kysytään, mikä on meidän suhteellisen menestyksemme salaisuus. Mutta samalla on tietenkin pidettävä huoli siitä, että pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli, joka kohtaa tänä päivänä koko ajan uusia haasteita, säilyttää kilpailukykynsä ja tehokkuutensa myös tulevaisuudessa. Ja tähän me pyrimme myös meidän puheenjohtajuusohjelmamme mukaisesti vaikuttamaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

14.12 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tänään saamme lähetekeskusteluun Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomuksen vuodelta 2021. Haluaisin nostaa esille erityisesti Pohjoismaiden neuvoston työn rajaesteiden poistamisen parissa ja hyvinvoinnin eteen. Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyöryhmä pitää Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden rajaesteitä näkyvillä ja vauhdittaa hallitusten työtä siinä, että ne saataisiin ratkaistua. Usein rajaesteet koskevat ihmisten tavallista arkea. Näiden ongelmien ratkaisemisella saadaan konkreettisesti Pohjoismaiden yhteistyö näkymään myös aivan tavallisille kansalaisille, kun esimerkiksi opiskelu, työssäkäynti tai muuttaminen toiseen Pohjoismaahan helpottuu. Rajaesteiden eteen tehtävä työ ei siis näy vain juhlapuheissa vaan ihmisten kohtaamisissa arkipäiväisissä tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnassa ollaan myös perusasioiden äärellä, kun työskennellään pohjoismaisen hyvinvointimallin äärellä ja muun muassa tasa-arvokysymysten sekä kansalais- ja ihmisoikeuksien parissa. Viime vuonna valiokunnan puitteissa käsiteltiin tärkeitä teemoja esimerkiksi digitaalisesta häirinnästä ja uhkailusta, pohjoismaisesta rokotetuotannosta ja antibioottiresistenssistä. Aihepiirit ovat laajoja mutta sellaisia, joihin pohjoismaisella yhteistyöllä voidaan löytää yksittäistä Pohjoismaata parempia ja kestävämpiä ratkaisuja.

Sain itse esitellä Tanskan puheenjohtajuuskauden täysistunnossa mietinnön jäsenehdotuksesta, joka koski maiden välisiä ambulanssi- ja sairaskuljetuksia. Ehdotuksessa lainsäädäntöä esitettiin tarkistettavaksi, jotta tasa-arvo ihmisten välillä toteutuu ja resurssit ovat hyvässä käytössä.

Valiokunta keskittyy tämän vuoden toimintasuunnitelmassaan tasa-arvoon työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa, huono-osaisiin lapsiin ja nuoriin sekä koronapandemian seurauksiin koko sosiaali-, terveydenhuolto- ja tasa-arvosektorilla. Koronapandemia on vaikuttanut paljon yhteiskuntiimme, ja kaikki Pohjoismaat joutuivat ottamaan sen takia käyttöön poikkeuksellisia keinoja, joilla on ollut vaikutuksia esimerkiksi lapsiin ja nuoriin. Nyt on aika keskittyä myös jälleenrakentamiseen ja normaalimpaan elämään, vaikka koronasta emme ole kokonaan vielä päässeetkään eroon.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen yhteistyön merkitys korostuu turbulenteissa maailmantilanteissa, joiden äärellä olemme olleet niin koronapandemian kuin muuttuneen turvallisuustilanteen myötä. Koronapandemia nosti uusia rajaesteitä Pohjoismaiden välille,

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

kun maat viruksen leviämisen estämiseksi sulkivat rajojaan myös muiden Pohjoismaiden kansalaisilta. Rajaestetyöryhmässä näitä esteitä on nostettu esiin, jotta tulevaisuudessa kriisitilanteissa voitaisiin käydä tiiviimpää vuoropuhelua. Vuoropuhelun avulla ihmisten liikkumista mahdollisesti vaikeuttaviin konkreettisiin ja epäsuoriin esteisiin, esimerkiksi verotuksellisiin tekijöihin, voitaisiin varautua ja niitä ratkaista osin jo ennakolta.

Pohjoismaiden neuvoston 70-vuotisjuhlavuotta vietetään aikana, jolloin Suomi ja Ruotsi ovat hakeneet Nato-jäsenyyttä muiden Pohjoismaiden ollessa jo siellä jäseninä. Veikkaan, että tämä johtaa pohjoismaisen yhteistyön tiivistymiseen entisestään puolustus- ja turvallisuuspolitiikan osalta ja tulee näkymään Pohjoismaiden neuvostossa ja sen painopisteissä, kun Suomen johdolla päivitetään Pohjoismaiden neuvoston kansainvälistä strategiaa tänä vuonna. Yhdessä, tillsammans, Pohjoismaat ovat kokoaan suurempia toimijoita, jotka voivat vaikuttaa maailmaan rauhanomaisemman kehityksen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.16 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Osallistuin viime syyskuussa Tanskassa järjestettyyn puolustuspoliittiseen konferenssiin, jossa muun muassa puhuttiin Nato-yhteistyöstä ja haettiin muutenkin voimakasta pohjoismaista yhteistyötä myös puolustuspolitiikan saralla. Silloin tuntui vähän erikoiselta olla siinä: Ehkä tanskalaiset näkivät asiaa jo ennalta, mutta meiltä monesti kysyttiin jo siinäkin vaiheessa Suomen suhtautumisesta Natoon ja vahvempaan puolustuspoliittiseen yhteistyöhön, ja ei olisi silloin voinut kuvitella, missä tilanteessa nyt ollaan. Tanskahan ei ole kauhean aktiivinen ollut Pohjoismaiden neuvostossa viime aikoina. Siellä on tietyt edustajat, jotka ovat aktiivisia, mutta muuten täytyy sanoa, että Suomi, Ruotsi, Norja -akseli on hyvin paljon vahvempi. Mutta nyt kun ollaan tässä tilanteessa, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne on oikeastaan myös ehkä tuonut tilaa sille laajemmalle keskustelulle myös Pohjoismaiden neuvostossa, niin näyttää, että myös Tanska on ottanut entistä aktiivisempaa roolia, mikä on tietysti hyvä asia.

Pohjoismaiden neuvoston kokoukset sinänsä ja ne resoluutiot ja julkilausumat, joita sieltä tulee, eivät ehkä tänä päivänä kuitenkaan ole se ydin, mitä Pohjoismaiden neuvosto tekee, vaan kyllä nyt kaikki muu, mitä kokousten ulkopuolella on tapahtunut, on edesauttanut sitä, missä tilanteessa nyt ollaan. Kun tämä Nato-prosessi alkoi, niin ne verkostot ja suhteet, joita Pohjoismaiden neuvostossa on luotu, edesauttoivat myös sitä keskustelua niin puolueiden kuin myös valtioiden välillä. Moni näistäkin henkilöistä, jotka Pohjoismaiden neuvostossa istuvat, istuvat myöskin esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnassa tai ovat aktiivisia puolustusvaliokunnassa Ruotsissa. Eli jatkossakin Pohjoismaiden neuvostolta kysytään entistä enemmän, miten voimme tiivistää yhteyksiä Pohjoismaissa ja puhua entistä enemmän myös sellaisista päivänpolitiikan asioista mutta myöskin niistä asioista, joita katsotaan sitten vuosien ja vuosikymmenten päähän, kun mietitään, että tämä meidän integroitunut alue toimisi entistä paremmin, esimerkiksi mitä tulee rajaesteisiin, mutta myöskin haettaisiin vahvempaa roolia myös EU:n sisällä.

On paljon keskusteltu siitä, miten Pohjoismaat voisivat tehdä entistä enemmän yhteistyötä Euroopan unionissa. Siitä on vähän erilaisia näkemyksiä, pitäisikö niitä tehdä kansallisten parlamenttien valiokuntien kautta vai voisiko Pohjoismaiden neuvosto toimia myös aktiivisemmin EU:n sisällä. Mielestäni pitäisi ja voisi toimia, mutta tätä keskustelua käydään varmasti jatkossakin. Mutta olen erittäin tyytyväinen siihen yhteistyöhön, mitä Poh-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

joismaiden neuvosto on nyt osoittanut myöskin tänä korona-aikana, ja on tietysti hienoa nähdä nyt, kun meillä on puheenjohtajuus ja meidän edustajamme siellä, Tuomioja ja Ranne, että he ovat pitäneet vahvasti ääntä Suomen puolesta Pohjoismaiden neuvostossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

14.19 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! On ollut hieno huomata viime kuukausien aikana ja vuodenkin aikana, miten Pohjoismaat tunnistavat tärkeän yhteyden toisiinsa, elävämmin kuin aikoihin. Sota Ukrainassa opetti meitä ymmärtämään, miten pohjoisten kansojen yhteys, ystävyys ja demokratia ovat meille elintärkeitä. Tarvitsemme toisiamme, ja tämä yhteys varmasti tulevina vuosina edelleen syvenee. Pohjoismaiden neuvoston viime vuosi oli toinen vuosi koronan aallokossa, mutta päästiin myöskin kasvokkain tapaamaan istuntoihin, muun muassa Kööpenhaminaan, ja siellä oli, kuten kuulumme, vieraana myöskin Naton pääsihteeri Jens Stoltenberg. Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö on tiivistynyt merkittävästi Pohjoismaiden välillä.

Arvoisa puhemies! Kööpenhaminan kokouksessa kuultiin myös ministerineuvoston selvitysmies Jan-Erik Enestamilta pyytämä strategiaselvitys rajaesteistä ja myöskin siviilivalmiudesta. On tärkeää, että vaikka rajaesteitä jatkuvasti valitettavasti syntyy lisää, emme anna periksi taistelussa tai sen ratkomisessa, että niitä voidaan vähentää. Pohjoismaitten välillä on edelleen paljon arkisia rajaesteitä, jotka vaikeuttavat kulkemista ja elämää Pohjoismaissa. Tätä EU:n säädöstö edelleen hankaloittaa. On tärkeää, että kun me kuljemme kohti maailman integroituneinta ja kestäväintä aluetta, niin meillä on sijaa vapaalle liikkuvuudelle.

Yksi tärkeä osa sosiaalisesti kestävää Pohjolaa ovat koulutus ja sivistys. Suomessa tai toisessa Pohjoismaassa suoritettun tutkinnon tulee käydä myöskin muissa maissa. Tälläkin polulla on edetty.

Arvoisa puhemies! Myöskin työntekijöiden vapaassa liikkuvuudessa on töitä. Tutkintotodistusten hyväksyminen on tärkeä askel.

Suomen valtuuskunta teki sähköisestä tunnistautumisesta jäsenaloitteen, joka on hyväksytty viime kesänä. Jäsenaloitteessa valtuuskuntamme ehdotti, että Pohjoismaissa yhdistetään kansalliset sähköiset tunnistautusjärjestelmät paremmin yhteensopiviksi. Tunniste olisi avain rajat ylittäviin pankkipalveluihin, opintoihin, työhön ja kaupankäyntiin. On tärkeää, että tämä asia myöskin etenee täällä Suomessa ja kaikissa Pohjoismaissa.

Osaamisen ja kulttuurin valiokunnassa käsitelimme viime vuonna pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämistä, disinformaatiota ja valeuutisia, joiden kohteena olemme olleet ja olemme edelleen. Puhuimme myös ammattikoulutuksen houkuttelevuuden lisäämisestä sekä Pohjoismaiden pienten kielten aseman vahvistamisesta. Nämä ovat tärkeitä ja ajankohtaisia asioita edelleen.

Arvoisa puhemies! Viime ajat ovat nostaneet esille koulutuksen ja kulttuurin merkityksen myös henkisen kestävyvyn kannalta. Kulttuuri tuo hyvinvointia. Tämä liittyy myöskin Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston välillä olevaan kiistaan rahoituksesta, mikä juontuu osaltaan siihen, että koulutus ja sivistys puuttuvat painopisteinä visiostamme. Erityisen huolissani olen Orkester Nordenin tulevaisuudesta. Meidän tulee huolehtia nuorten muusikoiden mahdollisuudesta kehittyä. Meidän ei kannata luopua sellaisista valmiista koulutuksista, jotka panostavat toiminnassaan kestävään kehitykseen.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Valiokuntamme ei hyväksynyt kulttuurin ja koulutuksen leikkauksia, ja niistä päästiinkin kompromissiin, mutta sama vääntö on nyt edessä, ja onkin tärkeää, kuten Pohjoismaiden neuvoston presidenttimme sanoi edellä, että meidän täytyy päästä jokavuotisesta vääntämisestä vakaaseen, pitkälle katsovaan rahoitukseen. Se on kaikkien etu, se on koko Pohjolan etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och sedan ledamot Strand, var vänlig.

14.25 Joakim Strand r: Tack, ärade talman, och tack till alla kollegor som på olika sätt främjar nordiskt samarbete. I synnerhet nu under våren med tanke på det här ändrade säkerhetspolitiska läget har ju relationen mellan Finland och Sverige varit tätare än kanske någonsin tidigare. Det är säkert också väldigt bra på det sättet att de här två coronaåren ju nog ändå innebar en liten svacka i det nordiska samarbetet.

Elikkä kyllähän nämä muutamat koronavuodet tietyllä tapaa — etäkokouksia ja kaikkea muuta — hieman ehkä hidastivat pohjoismaista yhteistyötä tietyillä tasoilla. Toki alueilla, sekä Lapissa että esimerkiksi Merenkurkun seudulla, tehdään päivittäistä yhteistyötä, mutta etenkin tämä kevät ja turvallisuuspoliittinen tilanne on tietenkin erityisesti Suomea ja Ruotsia mutta muutenkin Pohjoismaita tuonut lähemmäksi toisiaan.

Itse toivoisin, että fokusoitaisiin jatkossa vielä tiiviimmin myös yhteiseen teollisuuspolitiikkaan. Meillä on tuhannen taalan paikka olla edelläkävijä erityisesti energia- ja ympäristöteknologian ratkaisuihin, ja viime viikolla muun muassa norjalainen Freyr Battery ilmoitti, että 90 hehtaaria ei riitä Vaasan ensimmäiselle akkukennotehtaalle, vaan tarvitaan 130 hehtaaria, mikä vastaa 180:tä jalkapallokenttää. Tämä on siis ensimmäinen tehdas, ja lisäksi on sinne ympärille tulossa. Jos katsoo Skellefteå—Vaasa-akselia ylöspäin, niin aivan valtavasti investoidaan myös Pohjois-Ruotsiin ja Pohjois-Norjaan, mikä luo liiketoimintamahdollisuuksia myös suomalaisille yrityksille pk-sektorilla, joten toivoisin, että teollisuuspolitiikkaan fokusoitaisiin yhdessä jatkossa vielä enemmän, ja tiedän, että myös ministeri Lintilä on tästä puhunut.

Sama koskee liikennettä, infrastruktuuria ja energiaa. Meillä on yhteiset pohjoismaiset sähkömarkkinat mutta silti erilliset energia- ja ympäristöstrategiat. Niihin voisi fokusoida. On myös jostain kumman syystä ollut vaikeaa saada pohjoismaiset liikenneministerit saman pöydän ääreen. Meidän tulisi yhdessä taistella myös suhteessa Brysseliin, puolustaa esimerkiksi meidän satamiemme statusta TEN-T-verkostossa ja paljon muuta. Mutta kiitos kaikille kollegoille, puheenjohtaja Tuomiojalle ja myös ministeri Blomqvistille ja muille, jotka eri tavoin edistävät pohjoismaista yhteistyötä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

14.27 Lulu Ranne ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kun hätä on suurin, on apukin lähellä. Näin voisi todeta pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Yleensä vasta karmeat kriisit herättävät meidät ymmärtämään, mikä on oikeasti merkityksellistä. Tämä pohjoismainen yhteistyö, jota on tiiviisti rakennettu 50-luvulta asti, on kaiken perusta. Se on myös meidän turvallisuuspoliittisen yhteistyömme ja jatkoaskelten perusta. Tämä oikeastaan on sellainen asia — joka on myöskin aika traagista — että koro-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

na erotti, mutta Venäjän sota yhdisti. Näin hirvittävää pitää tapahtua ennen kuin me ymmärrämme sen arvon, mikä pohjoismaisella yhteistyöllä on.

Meitä on yli 27 miljoonaa asukasta, ja me olemme yhteisö, jonka päätehtävä on huolehtia pohjoismaalaisten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Ja minä olen aivan varma siitä, että jatkossa me olemme parempia, vahvempia ja taitavampia myös kaikessa tässä. Huoltovarmuus, yhteiset energiastrategiset linjaukset, omavaraisuuden parantaminen, taloudellisen turvan vahvistaminen — ihan niin kuin ledamot Strand ja aikaisemmin edustaja Ovaska totesivat: meillä on mahdollisuuksia. Ja kannatan myöskin vahvasti sitä, että Pohjoismaiden neuvosto ottaisi jatkossa suuremman roolin. Eli Nato-ratkaisun rinnalla, kun tämä nyt etenee, meidän täytyy ottaa myöskin isoja askelia joka tasolla energiahuoltovarmuuden ja muutenkin omavaraisuuden osalta.

Jatkossa meno kovenee, mutta minä olen ihan vakuuttunut siitä, että pohjoismainen yhteistyö vahvistuu. Ja me pärjäämme kyllä sillä, että teemme entistä tiiviimmin yhteistyötä ihan sieltä ruohonjuuritasolta virkamiestasolle ja pääministereitä koskien. Kyllä me tästä selviämme ja menestymme, ja tässä käy hyvin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

14.29 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Haluan nostaa tästä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomuksesta esiin muutamia osioita liittyen ”Hyvinvointi Pohjolassa” -kohtaan. Erityisesti haluan puhua antibioottiresistenssistä.

Tämä ei ole mikään uusi asia. Olin aikoinaan myös Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan jäsen, ja silloin jo puhuttiin siitä, että tarvitaan paljon yhteisiä toimia, jotta voimme vastustaa antibioottiresistenssin lisääntymistä niin Pohjoismaissa mutta myös koko maailmassa. Antibioottiresistenssihän tarkoittaa sitä, että meille syntyy erilaisia bakteereita, joihin mikään antibiootti ei tehoa, ja se tarkoittaa sitä, että potilas ei parane vaan pahimmillaan menehtyy.

Antibioottiresistenssi johti vuonna 2019 koko maailmassa noin 1,27 miljoonaan kuolemaan, ja yksin keuhkokuumeeseen kuoli antibioottiresistenssin vuoksi yli 100 000 ihmistä. Keuhkokuume, sepsis ja vatsaontelon infektiot aiheuttivat myös lukuisia antibioottiresistenssikuolemia, eli meillä on edessämme niin vakava ja vaarallinen haaste, että tämä on ilmastonmuutostakin pahempi ja suurempi tilanne, ja sen takia tämän eteen on taisteltava koko maailmassa — Pohjoismaissa, omassa kotimaassamme Suomessa mutta myös maailmanlaajuisesti.

Vuonna 2013 tein kirjallisen kysymyksen, joka liittyi CPE-bakteerin tilanteeseen. Se lähti saapumaan myös kohti Suomea. Tapauksia todettiin Puolassa ja Irlannissa mutta toki myös ympäri maailmaa, ja myös kotikaupungissani Espoossa löydettiin näitä CPE-bakteeritapauksia. 2012 niitä oli 7 mutta vuonna 2018 jo 70. Eli antibioottiresistenssibakteerit ovat kasvava uhka potilasturvallisuudelle ja terveydenhuollolle kaikkialla maailmassa. Puhumme enterobakteereista, joiden eteen on todellakin taisteltava, eikä ainoastaan ihmisten vaan myös eläinten antibioottilääkityksessä on oltava hyvin tarkkana, että emme liikaa käytä antibiootteja varsinkaan siinä tilanteessa, jos paraneminen on muutenkin mahdollista.

Haluan nostaa esiin myös tarttumattomat taudit. Tarvitsemme Pohjoismaissa mutta myös koko maailmassa yhteisiä toimenpiteitä sen eteen, että esimerkiksi diabetes- ja syöpätapausten määrät eivät entisestään leviä, ja kun lisääntyvät, niin silloin meillä on oikea-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

aikaista hoitoa ja apua saatavissa. Tämä tarttumattomat taudit -projektin liittyi myös Agenda 2030 -projektiin, elikkä aihe on äärettömän tärkeä.

Haluan nostaa esiin myös harvinaiset sairaudet. Näistä on myös kautta aikain Pohjoismaiden neuvostossa puhuttu. Tarvitsemme rajat ylittävää osaamista ja neuvontaa tilanteissa, joissa harvinaisia sairauksia voi löytyä vaikkapa vain muutama kappale per maa. Silloin tarvitsemme toinen toisiamme.

Nostan esiin myös rokotetuotannon. Koronakriisin aikaan huomasimme sen, miten tärkeää olisi olla omavarainen. Suomalainen rokotetuotanto ajettiin alas vuonna 2003, ja olen sitä mieltä, että se on ehdottomasti käynnistettävä uudelleen, ja on tärkeää, että tässä teemme yhteistyötä kaikkien Pohjoismaiden välillä.

Lisäksi haluan nostaa pienen asian vielä täältä esille, sanan ”mikromuovi”. Se on erittäin vakavaa, että täälläkin todetaan, että ihmisten elimistöön päätyy mikromuovia, jolla on terveydellisiä vaikutuksia, toki myös luontoon ja eläimiin. Tänä radion uutisissa kerrottiin, että muun muassa jalkapallokentät — jotka on tehty tästä tekonurmesta, ja sieltä irtaava pieni muovinöyhtä kulkeutuu sitten kenkien mukana esimerkiksi luontoon tai vesistöihin — ovat todellinen ongelma ja uhka meillä Suomessa. Joudumme varmaan tähänkin keksimään ja kehittämään uusia keinoja, joilla voidaan ennaltaehkäistä mikromuovin päätymistä ihmisiin ja luontoon, ja kaikissa Pohjoismaissa varmasti tämäkin asia tullaan ottamaan vielä esiin.

Kiitän tästä kertomuksesta. Tämä on äärettömän mielenkiintoinen. Tässä on paljon asioita eikä suinkaan turvallisuus yhtenä vähäisimpänä, päinvastoin. Myös turvallisuusuhat ja hybridiuhat on huomioitava. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

14.34 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta on viime vuonna tehnyt aktiivista työtä, oikeastaan työtä meidän kaikkien arkea helpottavien asioiden äärellä — asioiden, joista ei montaa kertaa edes huomata, miten niiden edistymisen meidän kaikkien arjessa näkyy, mutta silloin, kun niitä rajaesteitä tulee, niin silloin me varmasti ne kyllä huomaamme.

Kertomusvuotta leimasi jo toista vuotta peräkkäin koronapandemia, niin kuin täällä on tullut esiin, ja sen suorat ja epäsuorat vaikutukset pohjoismaiseen yhteistyöhön kyllä ilmenivät. Koronapandemian helpottaessa pääsi neuvosto vihdoinkin kokoontumaan täysistuntoon Kööpenhaminaan. Vuonna 21 käsitelimme muun muassa ulko- ja turvallisuuspoliittisia asioita, keskustelimme rauhanvälityksestä, alueellisesta yhteistyöstä ja puolestimme kulttuurin rahoitusta.

Pohjoismaiden yhteistyö on meille tärkeä osa arkeamme, kuten mainitsin, ja sen tarkoituksena on helpottaa jokapäiväisen elämän sujumista. Siksi Suomen valtuuskunnan aloitteesta eduskunnassa käyty ajankohtaiskeskustelu rajaesteistä oli tarpeellinen. Vapaa liikkuvuus Pohjolassa, yhteiset työmarkkinat sekä mahdollisuus opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa ovat etuja, jotka on saavutettu pitkäjänteisen työn tuloksena ja joita pitää vaalia tulevaisuudessakin. Rajaesteet, jotka usein liittyvät verotukseen, sosiaalietuuksiin, sote-palveluihin tai ammattipätevyysien vastavuoroiseen tunnustamiseen, hankaloittavat vapaata liikkumista. Koronapandemian vaikutus rajaesteisiin oli myös merkittävä. Tätä työtä tulee jatkaa määrätietoisesti, ja siksi onkin hyvä, että tämä on myös Pohjoismaiden neuvoston valiokuntien yhteisenä tavoitteena.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Yksi paljon keskusteluttanut asia olivat kulttuurileikkausuhat. Pohjoismaisen ministerineuvoston vision mukaan kulttuurin rahoituksesta olisi leikattu, mutta Pohjoismaisen neuvoston kanta oli, että kulttuurityötä ei saa unohtaa. Kulttuuri on Pohjoismaisen yhteistyön liima, ja siihen kannattaa panostaa. Tiiviiden neuvotteluiden jälkeen neuvosto ja ministerineuvosto saivat viimein aikaan kompromissin, ja syksyn istunnossa neuvosto hyväksyi ministerineuvoston tulevan budjetin.

Ärade talman! Det nordiska samarbetet är en stark och viktig del av den finska identiteten och vardagen. Det känns värdefullt att få vara med i detta värdefulla nordiska arbete och samtidigt att få ta del i den nordiska gemenskapen.

Arvoisa puhemies! Suomen valtuuskunnan tavoitteena on jatkossa keskustella pohjoismaisesta hyvinvointimallista ja sen turvaamisesta. Erityisesti tänä vuonna Ukrainan sodan alettua kriisi ja järkytys ovat vain vahvistaneet yhteistyöhalua ja korostanut sen merkitystä. Meidän on entistä tärkeämpää jatkaa määrätietoista työtä oikeudenmukaisen ja rauhanomaisen tulevaisuuden eteen.

Tillsammans går vi framåt.

14.37 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Me käsittelemme Pohjoismaiden neuvoston toimintakertomusta viime vuodelta, 2021, ja katsoin, että siinä hyvin olennaisena oli rauhaa käsitelty erilaisin toiminnoin monella tavalla, erityisesti naisten rauhantyön edellytyksiä maailmalla. Rauhahan perustuu valtavan paljon siihen, millaisia arvoja sen työn taustalla on, ja yksi arvo rauhan saavuttamiseksi on tasa-arvo. Se, että naisia on maailmassa rauhavälittäjistä noin 4 prosenttia ja miehiä 96 prosenttia, kertoo todella paljon siitä, minkä takia rauhaa on vaikea saavuttaa niin monessa paikassa. Naiset tarvitaan mukaan rauhantyyöhän.

Sitten vielä tulevaisuuteen katsovasti, kun katsoo Pohjoismaiden neuvostoa ja maailman tilannetta:

Ensimmäiseksi se, että Stoltenberg ja Natossa ylipäänsä puheenjohtajisto ovat olleet sosiaalidemokraattisia, antaa hieman toivoa siitä, millaista Natoa voitaisiin rakentaa tulevaisuudessa. Mutta ehkä euforiaan ei ole sosiaalidemokraateilla eikä kenelläkään muullakaan varaa tässä vaiheessa. Natoon liittyy paljon ongelmakohtia, emmekä me saa unohtaa sitä, että Afganistan — Afganistanin hallinnon hajoaminen — oli viime kesän tapahtuma. Siinä Nato on ollut erityisen tärkeässä asemassa, sen maan jälleenrakentamisessa ja eheyden saavuttamisessa. Nato ei ole ongelmaton, ja pohjoismaisilla mailla on valtavan tärkeä tulevaisuuteen liittyvä vaikutus siihen, millaista Natoa me rakennamme. Me emme Suomea tule olemaan Natossa käsi ojossa, vaan me olemme rakentamassa Natoa, vahvistamassa sitä, ja olemme ehdottomasti yksi niistä maista, jotka todistetusti ovat niitä, jotka luovat turvaa ja luovat mahdollisuuksia Naton sisällä. Onkin tärkeää, että suomalaisten ääni, samoin pohjoismaalaisten ääni, kuuluu Natossa selvästi.

Yksi asia, joka on jo heti kättelyssä edessämme, on tämä kurdeihin liittyvä asia. Meidän arvomaailmaamme testataan tällä hetkellä: olemmeko me valmiita luopumaan sellaisista turvapaikanhakijoista, jotka ovat jo saaneet turvaa Pohjoismaissa, haluammeko me myöntäjä Turkin vaatimuksiin vai pidämmekö me huolta siitä, että meitä ei tämäntyyppisillä tilanteilla kiristetä. Tässä kohtaa pohjoismaalainen Nato on erittäin tärkeä vastine, ja voim-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

me varmasti lähettää viestiä, että me emme horju näissä kysymyksissä. Jos horjumme Turkin edessä, niin todennäköisesti joudumme tekemään myönnytyksiä sitten muiden maiden edessä, ja silloin taivas on rajana sille, mitä kaikkea meiltä voidaan vaatia. Nyt on mahdollisuus profiloitua pohjoismaalaisena Natona.

Toinen asia, joka on pitkälle tulevaisuuteen katsoen tärkeämpi, eli teknologinen kehitys. Kiina on tulossa, ja se on tulossa kovaa. 45 prosenttia vihreän siirtymän raaka-aineista on jo Kiinan hallussa sekä Latinalaisessa Amerikassa, Euroopassa että erityisemmin jopa Afrikassa. Myöskin Venäjään liittyvä vyörytys on jo alkanut, ja Kiinassa opiskellaan venäjän kieltä nykyään kouluissa paljon enemmän kuin esimerkiksi englannin kieltä. Se on viesti siitä, että soft power -Kiina on tulossa kohti Venäjää, heikkenevää Venäjää.

Mikä on meidän roolimme pohjoismaalaisina? Meidän roolimme on varmistaa, että me emme ole riippuvaisia Kiinan tulevaisuudesta. Vihreä siirtymä on osittain meidän omissa käsissämme, ja siinä, missä riippuvuussuhde Kiinasta on kova, riippuvuussuhde myös pohjoismaalaisista maista, teknologisen sektorista, on kova. Tähän liittyy valitettava seikka, se seikka, että niin moni it-alan osaaja, Suomessakin valmistunut nuorukainen, joka saa it-alan — jopa diplomi-insinöörin — tutkinnon, ei valitettavasti tällä hetkellä varmuudella työllisty Suomessa. Tämä on valtava uhka tässä maassa. Olen havainnut samanlaisia trendejä myöskin Ruotsissa, Norjassa ja muissakin Pohjoismaissa. Paikalliset yritykset eivät tällä hetkellä työllistä it-osaajia, teknologisen alan ammattilaisia. Meidän täytyy kyetä Pohjoismaiden neuvoston kautta nostamaan tämä kissa pöydälle ja sanomaan suoraan, että meidän on luotava tänne Eurooppaan ja Pohjolaan sellainen sektori, jossa vastavalmistuneet it-alan, teknologisten alojen, opiskelijat saavat työpaikkoja tältä alueelta eivätkä karkaa muualle opiskelemaan. Se, että me kykenemme rakentamaan pohjoismaisia maita teknologiseksi maiksi, jotka kykenevät suhteelliseen omavaraisuuteen tulevaisuutta katsoen, on selkeä strateginen etu meille 25 vuotta eteenpäin katsoen. Koen, että Pohjoismaiden neuvosto on se oikea areena käydä tätä keskustelua, ja senkin vuoksi kiitän neuvoston jäseniä, sen suomalaista puheenjohtajaa Erkki Tuomiojaa ja muita siinä aktiivisesti toimivia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt tähän asiaan varattu aika on kulunut umpeen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.43.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.01.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Jatketaan keskustelua. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.01 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvosto toteuttaa laaja-alaisesti tärkeää työtä pohjoismaisen yhteistyön kehittämiseksi ja syventämiseksi. Täällä käytiin aikaisemmin keskustelua siitä, että turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä tapahtumassa olevat muutokset alleviivaavat tiiviin pohjoismaisen yhteistyön tarvetta ja

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

merkitystä myös jatkossa, kun toivottavasti kaikki Pohjoismaat kohtaavat Pohjois-Atlantin puolustusliiton, Naton, jäseniä. Pohjoismaiden yhteisen äänen tulee sen jälkeen kuulua Natossa.

Arvoisa puhemies! Koronapandemia aiheutti rajaesteitä myös Pohjoismaiden välille, kun maiden koronatoimet ja tilanteet olivat toisistaan osin poikkeavia. Koronapandemia siis haastoi jossain määrin pohjoismaista yhteistyötä, mutta nyt tilanne näyttää vapaan liikkuvuuden osalta jo paljon valoisammalta. Rajaesteiden poistamiseen tähtäävää työtä tulee edelleen jatkaa. Vapaa liikkuvuus Pohjolassa, yhteiset työmarkkinat sekä mahdollisuus opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa ovat nykyään kansalaisten itsestäänselvinä pitämiä etuja. Ne on kuitenkin saavutettu pitkäjänteisen ja määrätietoisen poliittisen työn tuloksena.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

4. Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Kertomus K 3/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 8/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 8/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.43 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valiokunnan mietinnön lapsiasiavaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle 2022. Nostan tässä esiin muutamia erityisiä seikkoja, joita tässä valiokunnan mietinnössä on haluttu korostaa. Tällä on paikalla muutamia valiokunnan jäseniä, jotka voivat sitten omassa puheenvuorossaan täydentää laajaa mietintöämme.

Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Lapsiasiavaltuutetusta annetun lain 3 §:n mukaan lapsiasiavaltuutetun on annettava kerran neljässä vuodessa eduskunnalle kertomus toimialaltaan. Nyt käsiteltävänä oleva lapsiasiavaltuutetun kertomus käsittelee kattavasti ja perusteellisesti lasten asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista Suomessa vuosina 2018—2021. Kertomus sisältää kuusi lukua, joissa käsitellään suomalaisen yhteiskunnan kehitystä ja sen lapsipolitiikkaa, 2010-luvulla toteutettuja koulutusreformia ja koulutuspolitiikkaa, tarkastelujaksolla esiin nousseita lapsiin liittyviä erityiskysymyksiä, lainsäädännön kehitystä, lapsilta ja nuorilta kerättyä tietoa sekä kansallista lapsistrategiaa. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kertomuksessa on otettu huomioon myös lasten omien kokemusten näkökulma, nuoret neuvonantajat tapaamisissa.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Toteutettua tietoa on mahdollista hyödyntää tieteellisiin tutkimuksiin sekä valtion hallinnon ja päätöksenteon tarpeisiin.

Kertomuksen mukaan kansallisen lainsäädännön kehitys on ollut tarkastelujaksolla pääsääntöisesti myönteistä. Lapsen edun ja lapsen oikeuksien huomioon ottaminen on edistynyt. Lapsen oikeuksien toteutumisen varmistamiseen on kuitenkin kertomuksen mukaan kiinnitettävä entistä enemmän huomiota myös sellaisen lainsäädännön osalta, joka ei koske lapsia suoraan mutta jolla on välillisiä vaikutuksia lasten arkeen ja hyvinvointiin sekä oikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen. Tämä edellyttää lapsivaikutusten arvioinnin kehittämistä lainvalmistelussa.

Lapsiasiavaltuutettu tekee kertomuksessaan kolme ehdotusta. Ensimmäinen ehdotus koskee lapsen edun ensisijaisuuden sisällyttämistä perustuslakiin, perusoikeussäännöksiin. Toinen ehdotus koskee lastensuojelulain kokonaisuudistuksen käynnistämistä, ja kolmas ehdotus koskee Suomen koulutuspolitiikan resurssien turvaamista yli hallituskausien. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tässä mietinnössään tarkastellut kertomusta erityisesti oman toimialansa osalta keskittyen kertomuksessaan esitettyihin ehdotuksiin.

Mitä tulee lapsiasiavaltuutetun ehdotukseen lapsen edun ensisijaisuudesta ja sen sisällyttämisestä meidän perusoikeussäännöksiin, valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaan ei kuulu perustuslain muutosten arviointi. Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna selvittää, tulisiko lapsen edun huomioon ottaminen sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin ja edistäisikö muutos lapsen edun huomioon ottamista lapsiin kohdistuvan lainsäädännön täytäntöönpanossa. Valiokunta yhtyy lapsiasiavaltuutetun näkemykseen lastensuojelulain kokonaisuudistuksen tarpeellisuudesta.

Haluan nostaa aivan erityisesti tässä esittelypuheenvuorossa esille valiokunnan huomion, joka liittyy meidän palvelujärjestelmään ja sen kokonaisuuteen. Nimittäin valiokunta painottaa sitä, että lainsäädännön uudistaminen ei yksin ratkaise palvelujärjestelmän kokonaisuuteen ja lainsäädännön toimeenpanoon liittyviä ongelmia. Me kiinnitämme erittäin vakavaa huomiota sellaiseen tosiseikkaan, että kertomuksen mukaan vuonna 1997 syntyneistä lapsista liki kuusi prosenttia on ollut jossain lapsuutensa vaiheessa sijoitettuna kodin ulkopuolelle. [Hussein al-Tae: Ohhoh!] Lisäksi valiokunnan saaman selvityksen mukaan lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannukset ovat erittäin merkittäviä. Siis, ajatelkaa, 1,2 miljardia euroa vuodessa tulee kustannuksia lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannuksista, siis pääosin siitä, että lapsia ja nuoria on sijoitettu kodin ulkopuolelle. Tämä summahan on tässä mietinnössä nostettu erikseen esille vähän vertailunkin vuoksi, eli se on kaksi kertaa sen verran kuin me käytämme koko valtakunnassa pelastustoimeen, puolitoista kertaa sen verran kuin me käytämme koko Suomessa vuosittain lukio-koulutukseen. Ja saman verran kuin Suomessa, koko valtakunnassa, käytetään rahaa kaikkiin syöpähoitoihin meillä menee lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannuksiin.

Valiokunta toteaa, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että lapset ja perheet eivät saa riittävää tukea ja apua palvelujärjestelmässä, minkä vuoksi ongelmat pahenevat ja kasaantuvat. Tämän seurauksena joudutaan turvautumaan lastensuojelun asiakkuuksiin ja kodin ulkopuolisiin sijoituksiin, vaikka ongelmia olisi voitu hoitaa vaikuttavammin varhaisessa vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää välttämättömänä, että tulevat hallitukset sitoutuvat lapsistrategian toimeenpanon jatkamiseen. Valiokunnan mietintö on ollut yksimielinen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää päätösehdotuksena, että eduskun-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

ta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 7/2022 johdosta. Valiokunnan kannanottoehdotus on seuraava: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.50 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Me aikuiset, me päättäjät, me voimme tässä maailmassa vaikuttaa siihen, miltä maailma näyttää lapsen silmin, minkälaista tässä maailmassa on olla lapsi, onko ylipäätään oikeutta lapsuuteen, oikeutta turvaan. On aivan selvää, että me maailman aikuiset olemme epäonnistuneet siinä kaikkein tärkeimmässä eli lasten oikeuksien turvaamisessa, kun uutissyötteen avatessa viesti on seuraavaa: Ukraina — lapset menettävät henkensä sodan jaloissa, kärsivät Venäjän joukkojen hirviömaisista teoista. Kiina — hallinnon toimesta uiguurivähemmistöön kuuluvat lapset erotetaan vanhemmistaan osana kansanmurhaa. Aasia — lapset kärsivät ihmisen aiheuttaman ilmastomuutoksen seurauksista lisääntyneiden luonnonkriisien, kuten rankkasateiden ja tulvien, vuoksi. Afrikka — akuutti nälänhätä, aliravitsemus ja jano koskettavat jo yli kymmentä miljoonaa lasta Afrikansarven alueella, samalla kun ylikulutus on enemmän sääntö kuin poikkeus monin muin paikoin maailmaa. Yhdysvallat — 19 lasta menetti henkensä kesken koulupäivän kouluammuskelun seurauksena, ammuskelun, joka oli jo 30:s tämän vuoden aikana. Suomi — kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on kaksinkertaistunut 20 vuoden aikana, vaikka tavoitetila on ollut päinvastainen. Tässä vain muutamia esimerkkejä eiliselä kertoakseni. On siis selvää, että työtä lasten oikeuksien puolesta riittää, ja on varmasti sanomattakin selvää, ettei yksikään lapsi koskaan ole vastuullinen tilanteestaan. Sanotaankin, että lapsissa on tulevaisuus, ja on totta, että lasten hyvinvointiin ja esimerkiksi koulutustasoon panostamalla me voimme vaikuttaa siihen, miltä tulevaisuus näyttää, miten osaavia tulevaisuuden aikuiset ovat, miten he voivat, minkälaisia päätöksiä he tekevät. Mutta lapsissa ei ole vain tulevaisuus, heissä on nykyhetki.

Arvoisa puhemies! On erinomaista, että eduskunta on nyt pysähtynyt tämän lapsiasiavaltuutetun kertomuksen äärelle. Haluan kiittää lapsiasiavaltuutetun toimistoa korvaamattomasta työstä lasten oikeuksien puolesta. On aivan välttämätöntä, että meille päättäjille tuodaan tietoon sitä, miten tässä yhteiskunnassa on onnistuttu tai epäonnistuttu toteuttamaan lasten oikeuksia, sekä sitä, minkälainen asema lapsilla tässä yhteiskunnassa tällä hetkellä on — meidän päättäjien tärkein tehtävä kun olisi varmistaa, että nämä oikeudet voisivat toteutua täysimääräisesti, ja se ei ole mahdollista, jos me tässä salissa emme kunnianhimoisesti pyri löytämään yhä parempia ja vaikuttavimpia tapoja edistää lapsioikeusterusteista politiikkaa. Tämä eduskuntakertomus nyt osoittaa, että lasten oikeuksien toteutumista ovat Suomessa haastaneet viime vuosina muun muassa koronapandemian, ilmastomuutoksen sekä syntyvyyden laskun kaltaiset ilmiöt, mutta myös lapsiperheköyhyys, mielenterveyden haasteet ja esimerkiksi se, että meillä yhä on joukossamme lapsia, jotka eivät ole tässä yhteiskunnassa yhdenvertaisessa asemassa esimerkiksi vamman tai etnisen taustansa vuoksi. Tällä hallituskaudella on kyllä tehty päätöksiä, joilla lasten oikeuksien toteutumista on vahvistettu, ja niistä teoista jokainen on kiitoksen arvoinen. On tärkeää, että lapsen edun huomioon ottaminen on edennyt, mutta se ei vielä riitä.

On valitettavaa, että yhteiskunnallisesti isojen uudistusten yhteydessä on lasten oikeudet huomioitu tämän kertomuksen mukaan vain vaihtelevasti. Suomen kaltaisessa kehittyneessä hyvinvointivaltiossa tulisi olla itsestään selvää, että nämä lasten oikeudet ja lapsi-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

vaikutukset huomioidaan kaikissa päätöksissä systemaattisesti, ei vaihtelevasti. Kuten lapsiasiavaltuutettu jo edellisessä, vuonna 2018 luovuttamassaan eduskuntakertomuksessa vetosi, tulee Suomen lapsipolitiikan tavoitteiden seurannalle luoda konkreettiset mittarit, ja näitä mittareita tarvitaan politiikkaan, mutta niitä tarvitaan myös kentälle. On täysin kestävä mätöntä, että esimerkiksi sosiaalipuolella, esimerkiksi lastensuojelussa ei ole vaikuttavuutta mittaavia mittareita systemaattisesti käytössä. Lapsen edun pitäisi olla aina ensisijaista — ei sen, kuinka monta sänkypaikkaa on varattuna, kuinka monta tapaamiskertaa dokumentoidaan, vaan sen, mitä näillä palveluilla saadaan aikaan. Onkin nyt tärkeää, että lastensuojelulaki uudistetaan kokonaisvaltaisesti. On tärkeää, että me selvitämme, miksi me emme ole onnistuneet, miksi sijaishuollon kustannukset ovat nyt yhtä suuret kuin syövänhoidon kustannukset, noin 1,2 miljardia vuodessa. Meidän on onnistuttava auttamaan ajoissa. Meidän on luotava rakenteet, joissa jokainen perhe saa tukea, ja meidän on varmistettava, että yksikään lapsi ei kohtaa väkivaltaa.

Arvoisa puhemies! Panostukset koulutukseen, ne ovat panostuksia lasten oikeuksiin. Suomi on yksi harvoista maista, joissa koulutusresurssien määrä on laskenut viimeisen vuosikymmenen aikana. Toivottavasti tämän hallituksen myötä suunta kääntyy pysyvästi. Suomen koulutuspoliittinen tietopohja ja resurssit tulee jatkossa turvata yli hallituskausien sitoutumalla muiden Pohjoismaiden rahoitusta vastaavaan ja selkeästi määriteltyyn rahoitustasoon. Lapsivaikutusten arvioinnin ja lapsibudjetoinnin tulisi jo olla kiinteä osa kaikilla hallinnon tasoilla. Meidän tulisi tehdä myös jälkiarviointeja, ja meidän tulisi olla valmiita tekemään korjausliikkeitä siinä kohtaa, kun jälkiarvioinneista löytyy huomautettavaa.

Nyt meillä on oma lapsistrategia. Minä todella toivon, että sitä kunnioitetaan — se kun ei ole vain paperi, se ei ole vain lista ehdotuksia, vaan se on meidän päättäjien yhdessä allekirjoittama lupaus ja suunnitelma siitä, miten tästä maasta tehdään vielä parempi jokaiselle lapselle riippumatta siitä, mihin perheeseen tai mille alueelle lapsi sattuu syntymään. Strategisten linjojen muuttamisessa konkreettiseksi lapsipolitiikaksi on onnistuttava, ja kannatan lämpimästi lapsiasiavaltuutetun näkemystä siitä, että lapsen edun ensisijaisuus tulee sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin.

Aivan lopuksi haluan kerrata, mitä lapsiasiavaltuutetun kertomuksen esipuheessa todetaan. Siellä sanotaan, että lasten oikeudet toteutuakseen edellyttävät luotettavaa päätöksentekojärjestelmää, kestävää kansantaloutta, turvallista elinympäristöä ja aktiivista osallisuutta, ja sellaista Suomea meidän tässä salissa ja kentällä, eri hallinnon tasoilla, joka päivä ja joka hetki, päätös päätökseltä on pyrittävä rakentamaan yli hallituskausien.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

14.57 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022 sisältää kolme ehdotusta. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lapsen edun ensisijaisuus tulee tulevaisuudessa sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin. Toiseksi lapsiasiavaltuutettu toteaa, että Suomessa tulee käynnistää lastensuojelulain kokonaisuudistus, ja kolmanneksi esitetään, että Suomen koulutuspolitiikan resurssit tulee jatkossa turvata yli hallituskausien sitoutumalla muiden Pohjoismaiden rahoitusta vastaavaan ja selkeästi määriteltyyn rahoitustasoon.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Yksi YK:n lapsen oi-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

keuksien yleissopimuksen keskeisistä täytäntöönpanotoimista on saatava kansallinen lainsäädäntö yhteensopivaksi yleissopimuksen määräysten kanssa. Tarkastelujakso 2018—2021 osoittaa, että kansallisen lainsäädännön kehitys on ollut tarkastelujaksolla pääsääntöisesti myönteistä. Lapsen edun ja lapsen oikeuksien huomioon ottaminen edistyy pienin askelin, vaikkakin se edelleen näkyy useimmiten vain perinteisessä, lapsia koskevassa lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan toimialaan liittyen kertomuksessa tuodaan esiin, että tarkastelujaksolla on muun muassa kielletty alaikäisten avioliitot, uudistettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettu laki, säädetty äitiyslaki sekä valmisteltu uusi vanhemmuuslakiesitys. Lapsiasiavaltuutettu on lakivaliokunnassa tapahtuneissa kuulemisissa tuonut esiin, että yleisesti ottaen lainsäädännön osalta on tehty paljon, mutta paljon on edelleen tehtävää. Kertomuksessa sekä lapsiasiavaltuutetun valiokunnassa tapahtuneessa kuulemisessa on tuotu esiin, että lainvalmistelussa on erityisesti panostettava lapsivaikutusten arviointiin tutkitun tiedon pohjalta ja arvioinnin tulosten huomioon ottamiseen siten, että lainsäädäntö tukee lapsen edun eli lasten oikeuksien toteutumista parhaalla mahdollisella tavalla. Lainsäädännön tilaa sekä täytäntöönpanoa on jatkuvasti arvioitava myös lakimuutosten voimaantulon jälkeen. Kansallisen lapsistrategian yhteydessä on laadittu käsikirja lapsivaikutusten arvioinnista lainvalmistelijoille. Kaikessa lainvalmistelussa on jollain tasolla tehtävä lapsivaikutusten arviointia, vaikka kyseinen lakiesitys tai uudistus ei vaikuttaisi lapseen mitenkään.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että lapseen kohdistuvaa väkivaltaa koskevassa jaksossa tuodaan esiin, että eduskuntakertomuksessa 2018 on jo nostettu esiin esitutkintalain puutteet. Lain mukaan esitutkinta on suoritettava kiireellisesti, jos rikoksesta epäiltynä on alle 18-vuotias, mutta vastaavaa säännöstä ei ole koskien tilannetta, jossa uhrina on lapsi. Esitutkintalaissa ei myöskään säädetä lapsen edun ensisijaisuudesta. Vastaavat puutteet ovat laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa.

Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyaikojen pituuteen on kiinnitetty huomiota useissa selvityksissä viime vuosina. Valtioneuvoston teettämässä selvityksessä rikosprosessin kestosta lapseen kohdistuvissa seksuaalirikoksissa on kertomuksen mukaan todettu, että lapseen kohdistuvissa seksuaalirikoksissa rikosprosessi kestää keskimäärin kauemmin kuin pääosin aikuisiin kohdistuvissa vakavissa rikoksissa ja että alueelliset erot ovat huomattavia erityisesti esitutkintavaiheessa. Meidän on jatkossa huolehdittava siitä, että esitutkintaan voidaan osoittaa riittävät ja ammattitaitoiset resurssit. Lakivaliokunta pitää oman toimialansa kannalta erittäin hyödyllisenä ja tärkeänä, että lapsiasiavaltuutettu tuo kertomuksessaan esiin parannusehdotuksia ja havaitsemiaan ongelmakohtia.

Arvoisa puhemies! Lastensuojeluun liittyen lakivaliokunnan kuulemisessa tuotiin esiin lastensuojelun heikko tieto- ja tutkimuspohja sekä tarve muun muassa selkeyttää lastensuojelun suhdetta muihin lapsi- ja perhepalveluihin. Tutkimustietoa tarvitaan muun muassa siitä, mistä eri ongelmista lastensuojelun asiakkuus johtuu. Lastensuojelu on osa palvelukokonaisuutta, joka liittyy muun muassa oppilashuoltoon, päihde-, mielenterveys- ja vammaispalveluihin. Lakivaliokunnan lapsiasiavaltuutetulta saaman selvityksen mukaan lapsi-, perhe- ja nuorisopalvelut muodostavat kokonaisuuden, jossa lastensuojelu on kuitenkin 2000-luvulla joutunut kantamaan vastuuta kaikkien edellä mainittujen osa-alueiden puutteista ja resurssivajeesta. Lastensuojelun sijaishuoltoon ohjautuu jatkuvasti lapsia, joiden asiantunteva ja vaikuttava huolenpito toteutuisi todennäköisesti paremmin joko yhteistyössä jonkin toisen sektorin kanssa tai kokonaan toisen palvelusektorin sisällä.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Lakivaliokunta pitää lastensuojelun tieto- ja tutkimuspohjan vahvistamista tärkeänä, jotta palvelut ja tuki voidaan kohdistaa mahdollisimman vaikuttavasti. Palveluja koskevan lainsäädännön selkeys on tärkeää paitsi palveluiden asianmukaisen toteuttamisen myös asiakkaan oikeusturvaan liittyvien näkökohtien vuoksi.

Arvoisa puhemies! Kuten sivistysvaliokunta toteaa, meidän on saatava sille 1,2 miljardille eurolle vuosittain parempaa vaikuttavuutta ja enemmän hyvinvointia lapsille ja nuorille, jotka ovat lastensuojelun ja sijaishuollon asiakkaina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

15.03 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Saimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa valmiiksi lapsiasiainvaltuutetun kertomuksesta tehdyn mietinnön, jossa käsittelemme kertomusta ja sen ehdotuksia. Mietinnössä todetaan, että lapsen edun ensisijaisuus on lapsioikeuden keskeinen periaate. Keskeistä on, että lapsen edun arvioiminen vaikuttaisi entistä vahvemmin kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa ja lakien tulkinnassa. Olisi hyvä selvittää, olisiko mahdollista sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin lapsen edun ensisijaisuus, kuten valtuutettu esittää.

Toinen iso lapsiin vaikuttava asia on lastensuojelulain kokonaisuudistuksen tarve, josta onneksi saimme viime viikolla STM:stä positiivisia uutisia. Suuret kiitokset ministeri Lindénille ja lapsiasiainvaltuutettu Pekkariselle asian edistämisestä. On tärkeää, että uudistus-työ saa riittävät resurssit ja siitä tehdään laaja esiselvitys, niin että kokonaisuudistus tulee todellisesti vaikuttamaan ja parantamaan tilannetta lastensuojelussa. Lastensuojelulain uudistaminen ei pelkästään riitä haasteiden ratkaisemiseen, vaan lastensuojelun tarpeen taustalla olevien syiden ratkaisemiseen tarvitaan myös toisenlaisia toimia, kuten lapsiperhe- köyhyyden vähentämistä ja päihde- ja mielenterveysongelmien ehkäisyä ja hoitoa.

Arvoisa puhemies! Olemme onneksi jo palanneet pahimmasta pandemia-ajasta normaaliin elämään. Rajoitukset, joita jouduttiin tekemään, olivat tarpeellisia myös lasten terveyden turvaamiseksi, mutta menneillä vuosilla on silti ollut merkittäviä vaikutuksia lapsiin. Etäopetus, harrastusten jääminen tauolle ja sosiaalisen kanssakäynnin väheneminen ovat vaikuttaneet lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja yhdenvertaisuuteen. Syntynyt oppimisvaje tulee vaatimaan huomiota ja toimia vielä jatkossakin.

Pandemia-aika vahvisti pidempään jatkunutta huolestuttavaa kehitystä lasten ja nuorten mielenterveydessä. Tarvitsemme panostuksia ennaltaehkäisevään työhön ja hoitopäätösyyn jo syntyneiden ongelmien korjaamiseksi. Nykyisessä tilanteessa hallituksen esitys mielenterveyspalvelut sisältävästä seitsemän päivän hoitotakuusta ja jo eduskunnan hyväksymä opintopsykologien henkilöstömitoitus ovat erittäin tärkeitä ja tarpeellisia. Mielenterveyden haasteisiin vastaaminen varhaisessa vaiheessa tulee maksamaan itsensä takaisin tulevaisuudessa ja helpottaa inhimillistä kärsimystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.06 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Lapsiasiainvaltuutettu katsoo kertomuksessaan, että Suomen koulutuspolitiikan tietopohja ja resurssit tulee jatkossa turvata yli hallituskausien sitoutumalla muiden Pohjoismaiden rahoitusta vastaavaan ja selkeästi määriteltyn rahoitustasoon. Tähän myös minun on valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajan roolissani helppo yhtyä.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Laadukas varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus ovat keskeinen osa lapsen arkea ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion peruskivi. Laadukas oppimispolku on hyvän elämän edellytys, eikä siitä ole varaa tinkiä. Koulutuksella on kauaskantoisia vaikutuksia lasten elämään, ja ilman ennakoitavissa olevia riittäviä panostuksia koulutukseen sen hyödyt jäävät saavuttamatta täysimääräisesti. Ennustettava rahoitustaso turvaa laadukaana opetustoiminnan järjestämisen myös pitkällä tähtäyksellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

15.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Yhteinen tehtävämme on tehdä tästä Suomesta maailman lapsi- ja perheystävällisin maa, jossa lapset ja nuoret voivat hyvin, lapsen etu huomioidaan ensisijaisesti päätöksenteossa ja lapsia myös kuullaan heitä koskeissa asioissa. Lapsivaikutusten arviointi on kiinteä osa eduskunnan työtä. Tällaista maata kohden haluamme kulkea. Olemme kuulleet lapsia ja nuoria sivistysvaliokunnassa muutaman kerran. Heidän kuulemistaan tulee edelleen kehittää ja jatkaa ja laajentaa.

Lapsiasiainvaltuutetun kertomus auttaa eduskuntaa huomioimaan lapsen oikeudet, kun teemme täällä päätöksiä, ja näin voimme edistää hyvää lapsi-, nuoriso- ja perhepolitiikkaa, joka perustuu lasten oikeuksiin. Kertomus sisältää kolme tärkeää ehdotusta, joihin on hyvä liittyä:

Lapsen edun ensisijaisuus tulee tulevaisuudessa sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin.

Toiseksi pitää käynnistää lastensuojelun kokonaisuudistus. Kuten valiokunnan puheenjohtaja Lohi totesi, lastensuojeluun ja korjaaviin toimiin kuluu valtavasti rahaa. Lasten perheen ulkopuolelle sijoittamisesta painopisteen tulee jatkossa siirtyä perheiden ja lasten mahdollisimman varhaiseen tukeen ja tukitoimiin. Se on vaikuttavampaa ja tehokkaampaa. Uudistus on tarpeen, jotta jokainen lapsi ja nuori, joka tarvitsee tukea, saa sen.

Kolmannen ehdotuksen mukaan koulutuspolitiikan resurssit tulee turvata jatkossa yli hallituskausien sitoutumalla rahoitustasoon, joka vastaa muiden Pohjoismaiden rahoitusta. Tämä on tärkeä tavoite. Kuljetaan Pohjoismaiden hyvää, yhteistä polkua.

Myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta piti kaikkia näitä ehdotuksia perusteltuina. On helppo yhtyä tähän valiokunnan mietintöön.

Arvoisa puhemies! Millaisia aikoja elämme lapsen näkökulmasta? On ollut koronaa, taloushuolia ja viimeisimpänä Ukrainan sota. Lapsilla on aina kaikki aistit terävinä: he kuulevat, näkevät ja pohtivat suuria kysymyksiä. Koronan ja sodan vaikutukset ahdistavat ja pelottavat osaa lapsista ja nuorista. Tähän olen törmännyt kouluvierailuilla niin alakouluissa, yläkouluissa kuin lukioissa.

Meidän tulee suojella lapsia raa'alta kuvastolta ja miettiä, miten heidän kuullen asioista puhumme. Meidän pitää myös aidosti kohdata lapsi, kuunnella hänen ajatuksensa ja käydä avointa keskustelua, antaa rauhoittavia vastauksia, ja voimmekin lähteä siitä, mitä lapsi kysyy. Lapsi haluaa usein kuulla, että onhan meillä kaikki hyvin, onhan meidän perheemme turvassa. Se usein riittää lapselle.

Valiokunta aivan oikein kiinnittää huomiota siihen, että lapset tarvitsevat riittävän tuen. Opettajat, kuraattorit, psykologit ja muut turvalliset aikuiset verkostona vahvistavat lapsen turvaa ja ovat vanhempien tukena.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Kertomuksessa tuodaan esiin, että lasten huomioiminen päätöksenteossa ei ole saanut ansaitsemaansa arvoa — sitä tulee kehittää. Meitä vaivaa joskus kielteinen keskustelu, jossa lapset saatetaan nähdä taakkana. Tästä on hyvä päästä eroon. Tarvitsemme lapsimyönteistä henkeä. Lapsiperheitä halutaan auttaa ja tukea, jokainen lapsi on tärkeä.

Tällä kaudella on toki tehty paljon hyviä päätöksiä lapsiperheiden hyväksi lasten etua ajatellen: Perhevapaaudistus saatiin maaliin. Yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden lapsilisiä nostettiin. Varhaiskasvatusmaksuja alennettiin. Kaksivuotista esikoulua myöskin jatketaan, ja toinen aste koulutuksessa muuttui maksuttomaksi.

Keskusta haluaa edistää myös avun tarjoamista lapsiperheille matalalla kynnyksellä. Pieni kotiin tuotu apu voi ehkäistä isoja ongelmia. Tarvitsemme joka kuntaan perhekeskuksen, jossa eri alojen työntekijät tukevat lapsia, nuoria ja perheitä ja vanhemmuutta yksissä tuumin samasta paikasta ja kotiin saakka. Luodaan synkistelyn sijaan maahamme luottamuksen ilmapiiri, jossa nuoret aikuiset uskaltavat sitoutua, perustaa perheen ja saada lapsia.

Arvoisa puhemies! Suomi on kansainvälisesti vertailtuna tasa-arvoinen maa, mutta lasten asioissa on edelleen kehittämistä. Korona-ajan etäkoulu vaikeutti monen oppimista. Mielenterveyden vaikeudet lisääntyivät ja syvenivät, kun myös harrastukset jäivät katkolle. Tasa-arvon tärkeimpiä toteuttajia on koulu. Kertomuksessa kiitellään oppivelvollisuuden laajentamista ja toisen asteen muuttumista kokonaan maksuttomaksi. Lapsiperheköyhyyden selättäminen olkoon yhteinen tavoitteemme. Toinen aste kun muuttui maksuttomaksi, se auttoi monia perheitä. Sivistysvaliokunta kannatti lausunnossa koulutuksen resurssien turvaamista yli vaalikausien ja painotti, että matalan kynnyksen palvelut ja harrastusmahdollisuudet tulee taata kaikille lapsille. Tästä on hyvänä esimerkkinä Harrastamisen Suomen malli.

Kiitos lapsiasiavaltuutetulle hienosta ja arvokkaasta työstä lastemme hyväksi. Lasten vuoksi kannattaa avata ovi huomiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.14 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutettu tosiaan esittää kolme toimenpidettä lasten oikeuksien parantamiseksi.

Niistä yksi on toteutumassa, kun STM, sosiaali- ja terveysministeriö, ilmoitti, että lastensuojelun kokonaisuudistus käynnistyy. Se on pitkä hanke, ja toivon sille hyvää ja ripeää menestystä. Onkin erittäin tärkeää, että lastensuojelua kehitetään kokonaisuutena niin, että lapsen hyvinvointi on ytimessä. Kaikkein parasta tietysti olisi, että lastensuojelua ei edes tarvittaisi. Viime vuosina lastensuojelun tarve kuitenkin valitettavasti on ollut paikoin suuressakin nousussa. Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa professori Heikki Hiilamo toteaa: ”Sijaishuollon tarpeen lisääntyminen on ollut esillä julkisessa keskustelussa, ja toimenpiteitä on tehty. Kansallista hätätilaa ei ole kuitenkaan julistettu, eikä merkittäviä satsauksia ole nähty. Sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten määrän jatkuvaa kasvua voi pitää lapsipolitiikan suurimpana lähivuosien epäonnistumisena Suomessa.”

Miksi lastensuojelun tarve jatkuvasti kasvaa? Siksi, että lapset, nuoret, heidän vanhempansa ja perheet voivat valitettavan usein huonosti. Kokonaisuudistuksen tiedotustilaisuudessa vastikään tuli esille, että lastensuojelun tarpeen kasvun takana on muun muassa mielenterveyden ja neurokirjon häiriöiden yleistymistä, päihdeongelmia, väkivaltaa, perhei-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

den rikkonaisuutta, lapsiperheköyhyyttä, elämänhallinnan vaikeuksia ja kasvatustilanteiden vaativuutta. Esimerkiksi kotikaupungissani Oulussa lastensuojeluilmoituksia tehtiin vuonna 2021 eniten vanhemman päihteiden käytöstä, yli 1 100 kappaletta. Toiseksi eniten ilmoituksiin johtivat syyt, jotka liittyivät huoleen lapsen hoidosta ja huolenpidon tarpeesta. Kolmanneksi eniten ilmoituksia tehtiin lapsen päihteiden, muun muassa alkoholin ja huumeiden, käytön vuoksi. Suomessa pitää edelleen kyetä enemmän hoitamaan juurisyitä. Kun kodeissa voidaan hyvin, koko Suomi voi hyvin. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä toteamme seuraavasti: ”Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa ja valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että lapset ja perheet eivät saa riittävää tukea ja apua palvelujärjestelmässä, minkä vuoksi ongelmat pahenevat ja kasautuvat.”

Arvoisa puhemies! Päihteiden käyttö, taloudelliset ongelmat ja mielenterveysongelmat rasittavat monia vanhempia ja lapsia. Mielenterveysongelmien hoidossa pitää päästä parempaan saatavuuteen ja enemmän siihen, että otetaan huomioon myös läheiset. Mielenterveyden ongelmat heijastuvat ja vaikuttavat usein koko lähipiiriin. Eduskuntaan äskettäin tuotu hoitotakuu tulee parantamaan hoitoonpääsyä myös mielenterveysongelmien ja päihdesairauksien kohdalla.

Meillä pitäisi myös avoimemmin ja rehellisemmin puhua siitäkin, mitä perheiden hajominen tarkoittaa lapselle ja nuorelle. Liian usein esimerkiksi mediassa näkee kirjoitettavan suorastaan ihannoivasti avoimista suhteista ja irtosuhteista, joissa lapsen näkökulma jää tyystin sivuun. Äidin tai isän osittainen tai jopa kokonaan puuttuminen elämästä ei voi olla vaikuttamatta lapseen. Lapsi tarvitsee isän ja äidin. Aina tämä ei tietenkään ole mahdollista, ja silloin asiaan tietysti pitää kiinnittää huomiota.

Tarvitsemme myös raittiuteen, päihteettömään elämään, kannustavaa kulttuuria ja politiikkaa. Ei ole hyvä, jos ihminen lääkitsee ahdistustaan tai purkaa pahaa oloaan alkoholilla tai huumeilla. Päihteiden haitat tulevat selvästi ilmi muun muassa rikostilastoissa ja myös lastensuojelussa, kuten usein on jo todettu.

Lapsiasiavaltuutettu toteaa kertomuksessaan, että kansallisen lainsäädännön kehitys on ollut tarkastelujaksolla eli vuosina 2018–2021 pääsääntöisesti myönteistä. Totta, paljon hyvää on tässä maassa tehty lasten eteen, ja nyt pitää edelleen suunnata voimavaroja ennaltaehkäisevään työhön. Esimerkiksi lapsiperheiden konkreettisen kotipalvelun eli entisajan kodinhoitajien saatavuus on edelleen monessa osassa maata luokattoman heikko.

Kuluttajahintojen raju nousu tuntuu lapsiperheissä ja heidän kohdallaan vaikeuttaa asiantuntija-arvioiden mukaan erityisen syvästi monilapsisten perheiden elämää. Lapsilisä on ainoa toistuvavuontoinen sosiaaliturvaetus, jota ei ole sidottu kansaneläkeindeksiin. Sen takia sosiaaliturvaan päätetyt ylimääräiset indeksikorotukset eivät koske lapsilisää. Lapsilisä tulee sitoa indeksiin muiden etuuksien tavoin.

Arvoisa puhemies! Lapsen oikeuksien näkökulmasta nostan esiin myös ajankohtaisen aborttikeskustelun. Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsittelee parhaillaan vapaampaa aborttia ajavaa kansalaisaloitetta. Valitettavasti näyttää siltä, että usein aikuisen oikeudet menevät lapsen tärkeimmän oikeuden edelle. YK:n lapsen oikeuksien sopimus toteaa, että lapselle kuuluu lain suojaa ennen ja jälkeen syntymän. Oikeus elämään on ihmisoikeuksista suurin ja perustavin, tätä ei voi sivuuttaa. Yle kertoi verkkosivuillaan 14.5.2022 Mirasta, jonka kohdussa kasvavalla lapsella epäiltiin Downin oireyhtymää. Mira on nyt tyytyväinen, että päätti vastoin joidenkin neuvoja pitää lapsensa. Hän sanoo: ”Maailma olisi meille kaikille parempi paikka, jos oppisimme hyväksymään erilaisuutta ja huomaamaan, millainen rikkaus se on.” On hyvin ristiriitaista, arvoisa puhemies, että vammaiseksi tai sairaaksi

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

epäilty lapsi on eri asemassa kuin muut. Heille abortti voidaan tehdä vielä viikolle 24 asti. Tätä nuorempia keskosia kuitenkin pelastetaan elämään, mutta vammaiseksi tai sairaaksi epäillyn lapsen elämän voi päättää. Toivon, että lapsiasiavaltuutettu kiinnittäisi huomioon myös näihin epäkohtiin.

Kiitän lapsiasiavaltuutettua laajasta, seikkaperäisestä kertomuksesta ja siinä esitetyistä hyvistä ehdotuksista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.22 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Ja hyvä lapsiasiainvaltuutettu siellä, toivon, että katsotte tämän, ja esitän teille jonkun kysymyksenkin tästä lausunnostanne.

Menen kohtaan ”Lapsipolitiikan poliittiset edellytykset” ja lainaan sieltä muutaman kohdan.

”On myös mahdollista, että alhainen syntyvyys johtaa Viron ja Unkarin tavoin kansallismieliseen populismiin, jossa perhepolitiikka saa uudelleen väestöpoliittisia painotuksia. Kansallismieliseen populismiin kuuluu perinteisten arvojen korostaminen, mikä tarkoittaisi muun muassa kotiäitiyden korostamista luopumalla sukupuolten tasa-arvon tavoittelusta.

Siinä missä alhainen syntyvyys johtaa harvaan asutun maaseudun tyhjenemiseen, jää tämän alueen ääni kuulumatta erityisesti valtakunnallisessa päätöksenteossa. Tyhjenevien alueiden äänillä ei ole mahdollista tulla valituksi eduskuntaan. Pienten äänestysalueiden korkea äänikynnys kärjistää ongelmaa.” Väistämättä tulee mieleen, että ilmankos maaseudun asiaa hoitanut puolue on siirtynyt nyt puhumaan sukupuolten tasa-arvosta.

Lainaan toisen kohdan: ”Matalan syntyvyyden suurimmat poliittiset vaikutukset muodostuvat kuitenkin välillisesti. Matala syntyvyys lisää tarvetta maahanmuutolle. Suhtautumisesta maahanmuuttoon on tullut tärkeä poliittisen keskustelun jakolinja. Kansallismieliset populistiset puolueet suhtautuvat erittäin kriittisesti, jopa vihamielisesti maahanmuuttoon, mikä on kärjistänyt poliittista keskustelua myös Pohjoismaissa. Kansallismieliseen ideologiaan kuuluu pronatalismi, mutta se on valikoitua: vain kantaväestön syntyvyyttä halutaan lisätä. Sen sijaan maahanmuuttajia syyllistetään heidän korkeammasta syntyvydestään ja väitetään — 1940-luvun äänenpainoin — perhetukien kannustavan maahanmuuttajia hankkimaan liian paljon lapsia. Toisaalta maahanmuutosta toivotaan ratkaisua vähenevän väestön ongelmaan.”

Arvoisa puhemies! Ja arvoisa lapsiasiainvaltuutettu, haluan kysyä: millä tavalla matala syntyvyys lisää tarvetta maahanmuutolle, mitä ovat nämä puolueet, joita tarkoitatte, ja missä ja milloin tällaisia 1940-luvun äänenpainoja on esiintynyt, sekä mitä tarkoitatte 1940-luvun äänenpainoilla?

Itse asiassa, kun täällä viitataan siihen, että maaseutu tyhjenee, itse arvelisin näin, että jos tällainen hallitsematon maahanmuutto jatkuu, niin se saattaa aiheuttaa sen, että semmoinen parempituloinen väestö, jolla on mahdollisuus, siirtyy jatkossa takaisin kaupungista maaseudulle.

Tässä tuli pientä kritiikkiä, mutta arvoisa puhemies, täällä on ihan hyviäkin juttuja. Se on hieno asia, että täällä kertomuksessa ehdotetaan lastensuojelulain kokonaisuudistusta. Nykyistä lastensuojelulakia on muutettu lähes 30 kertaa, ja sen pirstaleisuus ja vaikeaselkoisuus vaikeuttavat lain toimeenpanoa.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Arvoisa puhemies! Täällä lapsiasiainvaltuutetun lausunnossa sanotaankin, että paras tapa turvata lasten hyvinvointia olisi pyrkiä ehkäisemään ennalta sijaishuollon tarve. Olen käyttänyt täällä salissa paljon tästä puheenvuoroja, koska on meille erittäin kallista tämä lastensuojelu, lasten sijoittaminen, ja nyt näyttää siltä, että siihen on tullut osakeyhtiöitä, joilla on myös tietenkin tavoite tuottaa mahdollisimman suurta voittoa.

Täällä, lainaan taas uuden kappaleen: ”Sijaishuolto on myös vakava talousongelma. Lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannukset ovat nyt yhtä suuret kuin syövän hoidon kustannukset, noin 1,2 miljardia euroa vuodessa. Sijaishuoltoon liittyy myös merkittävää ylisukupolvista syrjäytymistä: sijoitettujen lapset päätyvät vanhempiensa tavoin sijoite-
tuiksi.” Tämä on valitettava ilmiö, ja olen itse pohtinut sitä, mikä siihen on syynä. Onko siinä mahdollisesti myöskin semmoista — tai tiedän, että siinä on — huono-osaisuutta, mutta ehkä myöskin on semmoinen ilmiö, että näitä perheitä jollakin tavalla voimakkaammin siten tarkkaillaan.

Lastensuojelussa on tosi paljon tullut ongelmia. Itse tiedän, että osa toimista on tarpeellisia. Hyvin usein kuitenkin olen nähnyt, että on myös semmoisia mielestäni tarpeettomia lasten sijoittamisia, ja olen käynyt näitä seuraamassa. Toinen, mikä lastensuojeluun liittyy, on se, että avioeron sattuessa valitettavan paljon esiintyy sitä, että lapsia vieraannutetaan toisesta vanhemmasta ja usein isästään. On hyvä, että tällainen lastensuojelulain kokonaisuudistus tehdään. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

15.29 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Halusin tulla tänne puhumaan. Me puhuttiin tänään siitä, että lapset ja nuoret voisivat vaikuttaa asioihin. Sain tänään sähköpostia, mutta en tuo tämän nuoren nimeä esille, kun en ole erikseen sitä kysynyt. Hän kertoo olevansa kahdeksannen luokan opiskelija, ja he tekevät yhteiskuntaopin vaikuttamisprojektia, jossa he ovat saaneet valita aiheen itse, ja hän on valinnut aiheekseen lapsiin kohdistuvan perheväkivallan ja sen auttamisen vahvistamisen. Hän kokee, että aihe on vakava ja voi pahimmillaan aiheuttaa jonkun kuoleman, ja hän on aivan oikeassa tässä. Hän on halunnut tuoda oman ehdotuksensa tietooni. Hän kertoo, että hän haluaisi vähentää perheväkivaltaa, ja hän ehdottaa, että perheitä, joissa epäillään olevan ongelmia, tarkkailtaisiin vahvemmin. Tämä vaatisi työntekijöiden määrän lisäämistä ja työntekijöiden tiedon lisäämistä perheväkivallan merkeistä.

Tämä on juuri näin. Monet lapset eivät ehkä osaa tai halua hakea apua, ja silloin tietysti he toivoisivat, että niitä merkkejä näkyisi ja asioihin puututtaisiin rohkeasti. Pahimmillaan tiedämme tapauksia — kuten esimerkiksi pikku Eerikan tapaus — joissa merkkejä oli, mutta ei tarkistettu asioita. Tämmöiset terveiset tuolta meidän ihanalta nuorelta, ja nyt olen tuonut hänen ehdotuksensa tänne eduskuntasaliin ja myös hallituspuolueiden edustajien tietoon, ja tästä voi ottaa koppia.

Täällä on puhuttu hyviäkin puheenvuoroja, ja lasten ja nuorten auttaminen ei ole vain yhden lain korjaaminen tai yhden asian korjaaminen — kuten esimerkiksi täällä tuotiin esiin lastensuojelulain uudistus, joka toki tarvitsee uudistamista, mutta pelkkä lain säädös tai esimerkiksi hoitotakuu tai terapiatakuu ei toimi ilman riittäviä resursseja. Me tarvitaan sinne riittävästi ihmisiä siten, että sillä palkalla tulee toimeen ja se työ on mukavaa ja sitä on mukava tehdä, jotta esimerkiksi ihmiset eivät koko ajan vaihdu. On hyvin tärkeitä, jos on jonkunlainen oma sosiaalityöntekijä tai lastensuojelun työntekijä, että hän pysyy sama-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

na ihmisenä, ettei hän koko ajan vaihdu, koska siinä on kysymys myös hyvin luottamuksellisista asioista. Se ei ole sellainen asia, että haluaisi joka päivä niitä olla selittämässä eri ihmisille.

Tuossa edustaja Mäenpää toi esille erilaisia huostaanoton ongelmia, ja itsekin olen saanut viestiä siitä, että toisaalta on niin, että apua ei välttämättä saa riittävästi, mutta sitten on myöskin niin, että sitä ei uskalleta aina hakea. Esimerkiksi yksinhuoltajaperheessä on koettu, että sen jälkeen saa sitten sossut sinne joka päivä, ja pelkona on, että lapset otetaan huostaan, jos haluaisi vähäksi aikaa helpotusta siihen arkeen.

Olen itse toiminut lakimiehenä vuosikautia, ollut erilaisissa tehtävissä: niin huoltoriidoissa mukana kuin korvausasioissa, esimerkiksi lasten seksuaalirikoksissa, jotka pysyvät ikuisesti mielessäni ja joista tietysti en voi puhua. Ne ovat olleet salassa pidettäviä tapauksia ja ovat olleet hyvin koskettavia, ja tästä syystä olen erittäin tyytyväinen siitä, että olen tällä kaudella saanut lakivaliokunnan puheenjohtajana käsitellä myös erittäin tärkeitä asioita, ja meillä on tälläkin hetkellä lakivaliokunnassa vireillä kaksi hyvin tärkeää asiaa. Toinen on kansalaisaloite koulukiusaamisen, tai oikeastaan kouluväkivallan, kirjaamisesta rikoslakiin, ja siinäkin aiheessa me olemme kuulleet oppilaita valiokunnassa — Viikin koulun oppilaita — ja heidän ajatuksiaan, mitä tälle ongelmalle tulisi tehdä. Koska asian käsittely on vielä kesken, en voi niitä tässä yhteydessä vielä tuoda esille, mutta kun valiokunta saa tästä mietinnön valmiiksi, niin nämäkin ehdotukset, mitä kaikkea on tullut esille, tulevat sitten keskusteluun.

Samaten meillä on tärkeä uudistus koskien rikoslain 20 luvun uudistusta seksuaalirikoksista. Olemme liian paljon saaneet lukea siitä, että lapsiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta ja raiskaus ja nettiraiskaus ja muun tyyppinen lapsien seksuaalinen ahdistelu eivät ole riittävällä tavoin ja erityisesti tarpeeksi ankarasti rangaistuja. Ja tästä tulee myös tämän kevään aikana lakivaliokunnan mietintö, kun käsittelemme tätä hallituksen esitystä. Ja tietysti kaikissa näissä on tämä sama haaste, että meillä tulisi olla riittävästi ihmisiä panostaa näihin tehtäviin.

Tuossa edustaja Mäenpää toi esille hyvin myös nämä huoltoriidat: siellä on paljon myös huoltokiusaamista, mutta on myös tarvetta saada pikaisia ratkaisuja. Tuomioistuimet ovat hyvin tukossa erilaisten asioiden kanssa ja ovat tuoneet esille sitä, että tuomioistuimien resurssit ovat aivan liian alhaiset. Esimerkiksi lapsia koskevat asiat pitäisi käsitellä aina kiireellisinä, ja on täysin kohtuutonta, että ne seisovat siellä kuukausikaupalla.

Meillä on paljon tehtävää, ja nuoret ovat meidän tulevaisuus. He tulevat joskus maailmassa päättämään meidän kaikista asioistamme, ja esimerkiksi siellä, katson noita nuoria [Puhuja osoittaa lehterille] — eipä tiedä, jos joku päivä tekin olette sitten täällä eduskunnassa päättämässä näistä asioista. Toivon teille viisautta ja rohkeutta tässä työssä ja menestystä kaikille meidän nuorille. Ja ainakin me, perussuomalaisen eduskuntaryhmä ja puolue, otamme nuorten asiat todella vakavasti ja täysin sydämen asiana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, olkaa hyvä.

15.35 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On pakko ottaa puheenvuoro tässä edustaja Pekka Aittakummun puheenvuoron perään, jossa hän nosti esiin tämän vammaisen sikiön aborttioikeuden. En siihen puutu sen enempää, mutta totean sen, että lapsiasiainvaltuutetun kertomuksessa ei ole kyllä käsitelty vammaisia lapsia laisinkaan erikseen, mikä on kyllä suuri puute sinänsä. Nämä lapset ja heidän perheensä ovat kyllä esimerkiksi korona-ai-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

kaan olleet erityisen kovilla sen vuoksi, että usein vammaisissa lapsissa on sellaisia henki-
löitä, jotka kuuluivat ja kuuluvat koronan riskiryhmään, ja siltä osin se on tuottanut haas-
teita kuin myös tukipalvelut, ja sen lisäksi olemme kuulleet valitettavia tarinoita ympäri
Suomea siitä, että näiden lasten tehohoitoa esimerkiksi edelleen rajataan. Siltä osin haluai-
sin kiinnittää lapsiasiainvaltuutetun huomiota siihen, että nämä asiat olisi kyllä ehkä hyvä
ottaa painopisteeksi joku kerta.

Toinen, mikä tässä kävi ilmi juuri edustaja Meren puheenvuorossa, on lastensuojelun ti-
la, jonka osalta erityisesti Helsingissä nyt juuri tänä keväänä olemme kohdanneet uudes-
taan tilanteen, siis Vilja Eerikan kammottavan tapauksen jälkeen, joka tapahtui 2012, että
tänä keväänä äiti jälleen Helsingissä surmasi lapsen, josta oli tehty useita lastensuojeluil-
moituksia. Lapsiasiainvaltuutettu hyvin on julkisuudessa ottanutkin kantaa, mutta toivoi-
sin, että ehkä näihin asioihin täytyisi tässä maassa kiinnittää vielä enemmän huomiota. Täs-
sä kertomuksessa nimittäin kyllä puhutaan ilmastoahdistuksesta ja puhutaan al-Holin lap-
sista, mutta meillä on kyllä kotimaassakin erityisen paljon sellaisia asioita, jotka täytyy
korjata, ja jos kovasti keskittyminen menee haulikon ammusten lailla sinne tänne, niin se
fokus ehkä katoaa siitä, mitkä ovat ne akuutimmat asiat, mitä pitäisi huomioida ja korjata.
— Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 3/2022 vp joh-
dosta. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja valmisteverotuslain 18 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 66/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuk-
sen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Lakialoite laiksi vammaisasiainvaltuutetusta

Lakialoite LA 55/2021 vp Sebastian Tynkkynen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjär-
jestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvalio-
kuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä
noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskus-
telun. Edustaja Tynkkynen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Keskustelu

15.39 Sebastian Tynkkynen ps (esittelypuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Viime vuoden lopulla paljastui, että hoivakodista tuli kehitysvammaiselle pojalle vuosikausien painajainen. Poikaa pahoinpideltiin ja sidottiin teipillä tuoliin ja kuormaliinoilla sänkyyn. Joitakin vuosia sitten selvitettiin kehitysvammaisten lasten kohtaamaa kurinpitoa hoitopaikoissa ja kouluissa. Selvisi, että sitomisen lisäksi tapahtuu huoneeseen lukitsemista ja kuritusväkivaltaa. Nämä ovat järkyttäviä esimerkkejä, jotka valitettavasti ovat vain jäävuoren huippu siitä, mitä vammaiset joutuvat arjessaan kohtaamaan.

Esitän tällä lakialoitteella, että Suomeen perustettaisiin vammaisasiavaltuutetun virka. Sillä parannettaisiin vammaisten oikeuksien valvontaa ja vahvistettaisiin vammaisten asemaa yhteiskunnassa, työtä tällä saralla nimittäin riittää vielä tehtävänä. Jos suomalaisilta kysyttäisiin, toimiiko Suomessa vammaisasiavaltuutettu, väitän, että moni vastaisi asian näin olevan. Totuus kuitenkin on, että sellaista ei Suomeen ole saatu vielä vuonna 2022. Vaikka kyselyn lopputulos olisikin edellä mainitun kaltainen, suomalaisia ei kuitenkaan voisi syyttää tietämättömyydestä. Syyttävä sormi tulisi pikemminkin kohdistaa poliitikkojen tekemättömyyteen. Syyt ovat nimittäin ilmeisiä, jotka ohjaavat ajattelemaan, että pakokohan meillä on vammaisasiavaltuutettu tästä maasta löytyä. Kyseessä on maailman ja Suomen suurin vähemmistö, joka on vuosien aikana kohdannut ja kohtaa yhä edelleen monenlaista syrjintää ja kaltoinkohtelua. Olisi vähintään luonnollista olettaa, että suomalaisessa yhteiskunnassa pelkästään tähän kokonaisuuteen keskittyvä viranomainen olisi jo olemassa. Hyvät kansanedustajat, miksei näin siis vielä ole?

Monet varmasti tietävät, että Suomesta löytyy jo liuta erilaisia asiavaltuutettuja, esimerkiksi yhdenvertaisuusvaltuutettu ja tasa-arvovaltuutettu. Tämänkin pohjalta moni varmasti olettaisi, että jos nämä löytyvät valtion palkkalistoilta, on sieltä löydyttävä myös vammaisasiavaltuutettu. Tarve ei kuitenkaan kulje käsi kädessä toteutuksen kanssa. Joskus toteutuksessa voi kestää turhauttavan pitkään. Tästä on osoituksena esimerkiksi se, että kauan odotettu vanhusasiainvaltuutetun virka tuli lopulta toteen vasta tämän vuoden alussa, kun Suomen historian ensimmäinen vanhusasiavaltuutettu viimein pääsi aloittamaan työssään. Kun verrataan monien muiden vähemmistöjen näkyvyyttä vammaisten näkyvyyteen suomalaisessa yhteiskunnassa, vammaisasiavaltuutetun puute nousee vielä räikeämmin esille. Vammaisten oikeuksien puolesta järjestettävät kulkueet, mielenosoitukset tai someilmiöt harvemmin liikuttavat suomalaisia samalla tapaa kuin joidenkin muiden vähemmistöjen kohdalla. Tämä ei tarkoita sitä, että muiden vähemmistöjen oikeuksien puolustaminen tai parantunut asema olisi huono asia, mutta se tarkoittaa kylläkin sitä, että jos suuret massat eivät ole huolissaan vammaisten asemasta, niin eikö juuri vammaisilla pitäisi olla silloin oma viranomainen huolehtimassa heidän eduistaan ja pitämässä ääntä heidän kohtaamastaan syrjinnästä.

Arvoisa puhemies! Meidän täytyy Suomessa ymmärtää, että vammaisten oikeuksien toteutumista ei voida valvoa ikään kuin sivuroolissa. Käytännössä näin kuitenkin tällä hetkellä tapahtuu, sillä yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviin kuuluu vammaisten kohtaamaan syrjintään puuttuminen. Niihin kuuluu kuitenkin samaan aikaan toimiminen ihmiskauppa-raporttoijana, naisiin kohdistuvan väkivallan raporttoijana, maasta poistamisen valvojana sekä ulkomaalaisten aseman ja oikeuksien edistäjänä. Ei ole realistista odottaa, että Suomessa yli puolen miljoonan suuruisen vähemmistön asemaa pystyttäisiin kaiken tämän keskellä riittävästi parantamaan. Sen voi havaita myös konkreettisesti. Kaikista merkittä-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

vin syrjintää kokeva ryhmä on vammaiset, mutta tästä huolimatta yhdenvertaisuusvaltuutetun tuoreessa kertomuksessa eduskunnalle keskityttiin ennen muuta ulkomaalaisten aseman ja oikeuksien parantamiseen. Tämä on se tavoite, joka vammaistenkin kohdalla pitäisi Suomessa nykyistä selkeämmin näkyä: vammaisten aseman ja oikeuksien parantaminen. YK:n vammaisyleissopimus on Suomessakin voimassa oleva asiakirja, joka tätä tavoitetta on tukemassa. Pelkällä sopimuksen allekirjoittamisella emme kuitenkaan tule ratkaisseeksi puutteita, vaan tarvitaan jatkuvaa työtä.

Lähes kaikki varmasti ajattelevat, että vammaisten oikeuksien parempi toteutuminen on ilman muuta kannatettava asia. Tämän tavoitteen puolesta aktiivisesti toimivia löytyykin sitten huomattavasti pienempi joukko. Usein täällä eduskunnassakin lasketaan sen varaan, että joku muu tästä kokonaisuudesta kiinnostunut ja tietävä tekee kyllä tarvittavat asiat tai huomiot ja puuttuu siihen, jos epäkohtia havaitaan. Emme voi olettaa, että se joku muu on tätä työtä tekemässä, jos emme ole edes valmiita perustamaan sitä toimistoa, joka voisi olla juuri se tarvittava ”joku muu”.

Vammaisasiavaltuutetulla olisi riittävä tieto ja riittävät resurssit, joita muilla viranomaisilla saati kansanedustajalla ei ole. Vammaiset ovat valtavan suuri ja monipuolinen vähemmistö, jonka tarpeiden huomioiminen vaatii vankkaa ammattitaitoa ja ajankäyttöä. Kuten yksittäiset sopimuksetkaan, ei myöskään yksi viranomainen olisi mikään ihmeratkaisu. Se ei voi ratkaista ongelmia, jotka vaativat muutosta koko yhteiskunnassa, mutta se voi olla se tekijä, joka on tätä muutosta vauhdittamassa ja aikaansaamassa. Esimerkiksi kansalaisten ymmärrys vammaisia koskevista asioista paranee sitä kautta, että niistä viestitään nykyistä aktiivisemmin. Monet ennakkoluulot karisevat sillä sekunnilla, kun tietoisuus asioista kasvaa. Tämä olisikin yksi tehtävä, jota vammaisasiavaltuutetulle lakialoitteessani esitän. Muut tehtävät sisältäisivät muiden muassa oikeuksien toteutumisen ja lainsäädännön vaikutusten seuranta, aloitteiden tekemistä, asiantuntijalausuntojen antamista, raporttien julkaisemista ja yhteistyön edistämistä eri toimijoiden välillä. Monta tehtävää, mutta kaikki tarpeellisia, ja siksi meillä pitäisi olla niiden hoitamiseen keskittyvä viranomainen.

Arvoisa puhemies! Vammaisten parempi asema ja oikeuksien parempi valvonta ei olisi keneltäkään pois. Ei edes muilta vammaistojen toimijoilta, sillä vammaisasiavaltuutetun ja näiden toiminta olisi toisiaan tukevaa. Tämä ei jäisi sanahelinäksi, kun se olisi kirjattu lakisäätteiseksi tehtäväksi, aivan kuten lapsiasiavaltuutetun kohdallakin on tehty. Niille, jotka väittävät, että se on pois valtion kassasta, suosittelen katsomaan valtion budjettia tarkemalla silmällä. Vuoden 2022 talousarvioesityksessä esimerkiksi vanhusiasiavaltuutetun toimintaan on varattu 500 000 euroa. Jos suuruusluokaltaan tämän kokoista summaa emme kykene jostain muualta säästämään ja osoittamaan vammaisasiavaltuutetulle, niin vika on silloin niissä, jotka säästöjä etsivät.

Pelkästään tämän vaalikauden aikana vireille on laitettu kansalaisaloite sekä eduskunnassa toimenpidealoite ja nyt myös tämä lakialoite, jossa vammaisasiavaltuutetun virkaa esitetään perustettavaksi. Uskon, että tahtotila tässä on puoluerajat ylittävää, ja toivon, että se näkyy myös konkreettisesti. Haluan oman aloitteeni osalta kiittää niitä kaikkia, jotka ovat allekirjoittaneet tämän.

Lopuksi haluaisin vielä todeta sen, että puoli miljoonaa ihmistä Suomessa on valtavan kokoinen määrä ihmisiä, ja niin kuin tuossa edellä mainitsin, niin ne haasteet ovat hyvin moninaisia. Moni, jolla ei lähipiirissään ole vammaista ihmistä, ei välttämättä ymmärrä, kuinka kokonaisvaltaisesti se voi vaikuttaa arkeen. Käytännössä usein tilanne on se, että moni vanhempi, jolla on vammainen lapsi, jotta saa sille lapselleen oikeuksia, jotka pitäisi

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

olla turvattuna, niistä joutuu käytännössä tappelemaan. Joutuu semmoisen jatkuvaan rumbaan, uudelleen ja uudelleen vaatimaan edes sitä minimiä, mikä tässä yhteiskunnassa pitäisi olla taattu jokaiselle ihmiselle myöskin lain osalta. Tähän me tarvitaan lisää apua. Me tarvitaan ennen kaikkea sitä, että vammaisuuteen liittyvät haasteet ja muut saadaan nostettua isosti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päästään eteenpäin tässäkin asiassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.48 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Vammaisten asema yhteiskunnassa on monilta osin edelleen liian heikko, vaikkakin määrätietoista työtä tilanteen korjaamiseksi on tehty ja tehdään jatkuvasti. Vammaisasiavaltuutetun viran perustaminen olisi yksi askel siihen suuntaan, että vammaisten asemaa saataisiin parannetuksi. Se olisi virka parhaimmasta päästä. Vammaisasiavaltuutetun tehtävänä olisi edistää vammaisten oikeuksien parempaa toteutumista sekä edistää vammaisten asemaa ja seurata siihen liittyviä asioita yhteiskunnassa. Vammaisasiavaltuutetun viran perustaminen olisi konkreettinen teko vammaisten aseman parantamiseksi. Yhdenvertaisuus on tärkeä tavoite.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, olkaa hyvä.

15.49 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Tynkkystä tästä erinomaisesta aloitteesta, jota en itse asiassa itsekään ole allekirjoittanut johtuen siitä, että se on mennyt postitultvassa ohi. Mutta kannatan kyllä lämpimästi tätä aloitetta ja juuri niillä perusteilla, mitä edustaja Tynkkynen tässä kertoi.

On täysin totta, että meillä on erilaisia valtuutettuja, mutta niin kuin Tynkkynen puheessaan kuvasi, valitettavasti nämä vammaisasiat jäävät tässä kohtaa kovin, kovin ohuelle. Ja jos sitten rahasta puhutaan, niin itse olisin erinomaisen valmis siihen, että meillä yhdistettäisiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen virat yhdeksi ja perustettaisiin sitten vammaisasiavaltuutettu siihen tilalle.

Nythän meillä Suomessa, kuten tässä kuvattiin, on eri lailla vammaisia ihmisiä noin puoli miljoonaa, mutta siellä on hyvin erityyppisesti vammaisia, ja erityisen huolissani olen vaikeimmin vammaisten asemasta tällä hetkellä Suomessa. Meillä on esimerkiksi se tilanne, että vammaisten asumispalveluissa ja hoivassa ei ole minkäänäköistä hoitajamitoitusta. Siellä puhutaan niin, että tulee tarjota riittävä huolenpito yksilöllisen tarpeen mukaan, mutta näinhän se ei mene. Olen itse 26-vuotiaan vaikeavammaisen tyttären äiti ja katsonut tätä tilannetta nyt sen 26 vuoden ajan, ja tilanne ei ole kyllä muuttumassa parempaan suuntaan. Tilanteessa, jossa meillä on kunnissa rahavajeita ja meillä on hoitajapula, voitte vain kuvitella, että jos ei mihinkään ole kirjattu sitä, kuinka monta hoitajaa tarvitaan, niin hoitajien määrässä mennään minimillä. Ja tämä tarkoittaa sitä, että meillä on nyt useampia vaikeastikin vammaisten yksiköitä, joissa on 15—20 asukasta, ja siellä on yöllä yksi hoitaja. Oma lapseni vammautui tammikuussa vakavasti tällaisessa yksikössä yövuoron yhden hoitajan aikana, jolloin hän sai vakavat vammat putoamisestaan. Siltä osin tiedän, mistä puhutaan silloin, kun puhutaan siitä, että meillä ei kiinnitetä näihin asioihin riittävästi huomiota.

Toinen asia, mikä meillä on tosiasia tässä maassa ja mihin itse asiassa oikeusasiamies on joitakin vuosia sitten kiinnittänyt huomiota, on hoidon rajaaminen vaikeimmin vammaisil-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

ta, ja tämä on tullut erityisesti nyt koronan aikana esiin: kun saa koronan ja tulee hankalia hengitysoireita, niin vaikeavammaisilta evätään esimerkiksi tehohoito, ei anneta tehohoitopaikkoja. Mielestäni tämänkaltaisen yhteiskunta, jossa me kaikkein heikoimpiamme kohdellaan näin, on kyllä sellainen, mitä en haluaisi nähdä, vaan haluaisin nähdä, että tämä yhteiskunta todellisuudessa pitäisi kiinni ja huolehtisi nimenomaan heikommassa asemassa olevista.

Tässä edustaja Tynkkynen kuvasi hyvin YK:n vammaissopimusta. Se, että se on ratifioitu, ei kyllä vielä valitettavasti tee kesää maallemme, vaan siinä sopimuksessa edellytetyt asiat tulisi nimenomaan implementoida meidän omaan lainsäädäntöön. Ja jos otan sieltä vaikkapa yhden epäkohdan nyt esiin, niin se on esimerkiksi se, että sopimuksessa todetaan, että vammaisella ihmisellä on oikeus asua missä haluaa ja kenen kanssa haluaa. No, toteutuuko tämä Suomessa? Ei toteudu. Se menee niin, että kun vammaisen henkilö haluaa muuttaa omillensa tai perhe päättyy siihen, että vammaisen henkilö muuttaa omillensa, niin heille tarjotaan joku paikka. Eivät he itse voi valita, missä he haluaisivat asua, vaan se on se paikka, mistä tila tulee, ja se on sitten se. Ja sitten, jos et huoli sitä, joudut jonon perälle.

Kyllä sanoisin, että ihan pelkällä valtuutetulla me emme näitä asioita korjaa. Me korjaamme niitä ihan ensimmäisenä sillä, että lainsäätäjän mahdollinen asennevamma poistuu ja me teemme sellaista lainsäädäntöä, joka tosiasiallisesti huolehtii näitten kaikkein heikommassa asemassa olevien tilasta, ja siltä osin meillä olisi tekemistä. Palaan kyllä siihen, että vaikka meillä on paljon nyt puhuttu esimerkiksi hoitajamitoituksesta vanhustalveluihin, niin kyllä ne täytyy saada tällekin puolelle tavalla tai toisella huolehdittua niin, että täällä ei hyväksytä sitä, että meillä kehitysvammaispuolella voi olla hoitajia tarpeen mukaan ja se tarve katsotaan laskennallisesti miten sattuu.

Kannatan erinomaisen lämpimästi tätä lakialoitetta. Mutta toivoisin, että tämä sali kiinnittäisi huomiota meidän vammaispalvelulakiin. Ja nyt kun vammaispalvelulakia ja kehitysvammalakia ollaan yhdistämässä ja itse asiassa ymmärtääkseni ollaan laventamassa näiden lakien tuottamia, tarjoamia ja turvaamia palveluita kaikkiin toimintarajoitteisiin, niin tässä voi käydä lopulta niin, että me jopa heikennämme esimerkiksi kehitysvammaisten asemaa, mitä ei tule kyllä tässä maassa yhtään enempää enää tehdä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 9 luvun 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 10/2022 vp Sanni Grahn-Laasonen kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

Keskustelu

15.56 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella on mahdollista tehdä politiikkaan osallistumisesta pikkuisen perheystävällisempää, eli teen lakialoitteen, joka lisää tasa-arvoa ja korjaa myöskin alueuudistukseen jääneen epäkohdan. Esittelen näin ollen lakialoitteeni laiksi sairausvakuutuslain 9 luvun 10 §:n muuttamisesta.

Lakialoitteessa ehdotetaan sairausvakuutuslain muuttamista siten, että vanhempainpäivärahan saamisen esteeksi muodostuvaksi ansiotyöksi ei katsottaisi vanhemman toimimista hyvinvointialueen luottamushenkilönä kunnallisia luottamushenkilöitä vastaavalla tavalla. Tämä ehdotettava muutos on ajateltu tulevan voimaan samanaikaisesti hallituksen perhevapaaudistuksen kanssa eli 1.8.

Perustelut lakimuutokselle: Voimassa olevan sairausvakuutuslain 10 §:ssä säädetään vanhempainpäivärahan esteistä. Vanhempainpäivärahaan ei ole oikeutta siltä ajalta, kun valtuutettu on ansiotyössä. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin kuntalain mukaisia luottamushenkilöitä koskevat pykälät, eli on tehty muutos, jossa kunnallisena luottamushenkilönä toimiessaan sitä ei tulkita ansiotyöksi. Yhteiskunnassamme demokraattiseen päätöksentekoon osallistumisen tulee olla mahdollista ihan kaikille ja sen tulee olla yhdistettävissä laajasti erilaisiin elämäntilanteisiin, myös vanhemmuuteen. Siksi tämä poikkeus on perusteltu.

Sote- ja maakuntaudistuksen myötä Suomeen on kunnallis- ja valtionhallinnon väliin päätetty perustaa, tunnetusti, uusi hyvinvointialue eli uusi hallinnon taso. Alueilla toimivat luottamushenkilöt vertautuvat monessa käytännön työn luonteeseen liittyvässä asiassa kunnallisiin luottamushenkilöihin. Hyvinvointialueen luottamushenkilönä toimimista ei kuitenkaan ole kunnallisena luottamushenkilönä toimimista vastaavalla tavalla rajattu sairausvakuutuslain 10 §:ssä ansiotyöksi katsomisen ja siten vanhempainpäivärahan saamisen esteen ulkopuolelle. Kunnallisten ja hyvinvointialueiden luottamushenkilöiden erilaiselle kohtelulle vanhempainpäivärahan saamisen esteiden määräytymisen suhteen ei ole asiallisia perusteita, ja siksi asia on syytä korjata lainsäädännössä. Luulen, että tämä on unohdus, eli sitä ei ole tuotu lainsäädäntöön korjauksena, kun tämä uudistus on muilta osin niin suuri, että varmasti epäkohtia siellä riittää. Ja tämä uudistus tai pieni lakimuutos, jota esitän, koskee varmasti hyvin rajattua joukkoa, mutta olen saanut tästä muutamiaakin yhteydenottoja, että tähän on kiinnitetty huomiota.

Aloitteessa esitetään, että sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momentti muutetaan siten, että vanhempainpäivärahan saamisen esteeksi muodostuvaksi ansiotyöksi ei jatkossa katsottaisi vanhemman toimimista hyvinvointialueen luottamushenkilönä. Poikkeukseen sisällytettäisiin kunnallisia luottamushenkilöitä vastaava rajausta, eli poikkeus ei koskisi päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenkilöitä.

Aloitteessa ehdotettavan muutoksen kohteena oleva sairausvakuutuslain 10 § on aloitteen tekohetkellä tilassa, jossa se on saamassa Marinin hallituksen perhevapaaudistuksen johdosta uuden sanamuodon. Tätä koskeva muutoslaki 28/2022 on vahvistettu 14.1., ja se on tulossa voimaan 1. elokuuta 2022. Näin ollen luonteva hetki tässä aloitteessa ehdotettavalle muutokselle olisi siis silloin siinä samassa yhteydessä, 1.8.

Tähän pieneen lakialoitteeseeni olen saanut mukaan useita allekirjoittajia ja haluan kiittää kaikkia mukana olevia yli puoluerajojen. Eli uskon, että asia sinänsä on yhteinen: haluamme kaikki, että osallistuminen demokraattiseen päätöksentekoon on mahdollista jo-

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

kaiselle, ja poistamme kaikki ne esteet, mitä tiellä on, jotta saamme myöskin pienten lasten vanhempien äänen kuulumaan tärkeässä päätöksenteossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.00 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Vanhempainpäivärahaan ei sairausvakuutuslain mukaan ole oikeutta siltä ajalta, kun vakuutettu on ansiotyössä. Kuntalaissa tarkoitettuna luottamushenkilönä toimimista ei kuitenkaan sairausvakuutuslain perusteella lasketa ansiotyössä olemiseksi. Vastaava säännös ehdotetaan tässä lakialoitteessa koskemaan myös hyvinvointialueen luottamushenkilöitä, jotka rinnastuvat kunnallisiin luottamushenkilöihin.

Edustaja Grahn-Laasosen lakialoite edustaa sellaista poikkeuksellista näkemyksellisyyttä, että sitä on hyvin helppo kannattaa, ja totean, että erilainen kohtelu ei ole perusteltua ja tämä lainmuutos pitäisi toteuttaa viivytyksettä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Ilmoituksia

8.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 25.5.2022 antanut hallituksen esitykset HE 79-86/2022 vp, joista hallituksen esitys 81/2022 on esitys vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioesitykseksi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 55/2022 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 5/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 31.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi raideliikennelain muuttamisesta Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi raideliikennelain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 38/2022 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 38/2022 vp
Hallituksen esitys HE 57/2022 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 6/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 31.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 63/2022 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merityösopimuslain 1 ja 13 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 34/2022 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 5/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 31.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain 56 a ja 56 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2022 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 10/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 31.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 31.5.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen